

Down Syndrome

2013 • **Albania** • 2023

RAPORTI I MONITORIMIT DHE VLERËSIMI FINANCIAR I PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA PËR PERIUDHËN 2021-2022

nga Elivar Golemi

U.S. EMBASSY
Tirana, Albania

Me mbështetjen financiare të Zyrës së Marrëdhënieve me Publikun të Ambasadës së SHBA në Tiranë. Opinionet, gjetjet, konkluzionet dhe rekomandimet e shprehura janë të autor-it/ve dhe nuk përfaqesojnë domosdoshmërisht ato të Departamentit të Shtetit

RAPORTI I MONITORIMIT DHE VLERËSIMI FINANCIAR I PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA PËR PERIUDHËN 2021-2022

Autore: Elivar Golemi

Ky raport është prodhuar me mbështetjen financiare të Ambasadës Amerikane në Shqipëri në kuadrin e projektit “Bordi Kombëtar dhe Advokues PRO PAK”, i cili zbatohet nga “Fondacioni Down Syndrome Albania” (DSA). Përmbajtja e tij është përgjegjësia e vetme e DSA dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Ambasadës Amerikane.

1

U.S. EMBASSY
Tirana, Albania

Me mbështetjen financiare të Zyrës së Marrëdhënieve me Publikun të Ambasadës së SHBA në Tiranë.

PERMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Shqipëria shpenzon rreth 9.5 përqind të produktit të brendshëm bruto (PBB) për mbrojtjen sociale, sa gjysma e normës mesatare prej 18.6 përqind e PBB-së referuar 27 vendeve të Bashkimit Evropian¹. Për vitin 2022, totali i shpenzimeve të planifikuara për funksionin e mbrojtjes sociale është rreth 180 miliardë lekë, ku peshën kryesore e zënë pensionet dhe papunësia, ndërsa përkujdesja sociale zë 15% të fondit. Përkujdesja sociale përfshin pagesat dhe shërbimet për aftësi të kufizuara (PAK), mbështetjen e individëve dhe familjeve në nevojë (ndihma ekonomike - NE), bonusin e bebeve dhe të tjera shërbime sociale. Nga totali i shpenzimeve për përkujdesje sociale, mbi 98 përqind e buxhetit mbulon pagesat cash dhe më pak se 2 përqind shërbimet sociale. Fondi i planifikuar për aftësinë e kufizuar zë rreth **10 përqind të shpenzimeve të mbrojtjes sociale apo 4.1 përqind të totalit të shpenzimeve publike për vitin 2022.**

Numri i personave që trajtohen me pagesë mujore të aftësisë së kufizuar është mesatarisht rreth 144 mijë (5% e popullsisë), nga të cilët mbi 51% janë invalid pune dhe **49% raportohen me aftësi të kufizuara**. Për periudhën e monitorimit 2021-2022, numri më i lartë i përfituesve të pagesës së AK është raportuar në Maj-Qershor 2021 (71,852 persona me AK), ndërsa numri më i ulët në Janar-Shkurt 2022 (69,529 persona me AK). Numri i kujdestarëve është rreth 18 mijë, me një tendencë rënie për periudhën 2021-2022, pagesa e të cilëve i shtohet kategorisë së aftësisë së kufizuar.

Plani Kombëtar i Veprimit për Personat me Aftësi të Kufizuara (PKVPAK) për periudhën 5-vjeçare 2021-2025 është dokumenti strategjik i Qeverisë Shqiptare për përfshirjen dhe integrimin në shoqëri të personave me aftësi të kufizuara, i miratuar nga Këshilli i Ministrave në Maj të vitit 2021². Ky plan përmban aktivitetet për periudhën 2021-2025 dhe përcakton institucionet përgjegjëse për zbatimin e aktiviteteve, duke vënë theksin tek bashkëpunimi mes institucioneve në nivel qendror dhe vendor, shoqërisë civile dhe partnerëve ndërkombëtarë.

Qeveria Shqiptare, me miratimin e PKVPAK 2021–2025, ka ndërmarrë angazhimin për realizimin e disa masave dhe aktiviteteve të grupuara në **8 qëllime kryesore politike dhe 22 objektiva specifike** (Aneksi 1), zbatimi i të cilave do të mundësojë përmirësimin e shërbimeve, cilësisë së jetës dhe pjesëmarrjen e personave me AK. Për secilin aktivitet janë vendosur afatet e zbatimit, institucionet përgjegjëse dhe bashkëpunuese, si dhe buxhetet financiare respektive. Në ndryshim nga plani i mëparshëm 2016-2020, **në këtë plan mungojnë treguesit e matshëm për vlerësimin e performancës së zbatimit të aktiviteteve të planifikuara**. Gjithashtu, plani i ri 2021-2025 ka patur një **reduktim të kostove, krahasuar me planin e mëparshëm**, pavarësisht se zbatimi i masave nga

¹ STRATEGJIA KOMBËTARE E MBROJTJES SOCIALE 2015-2023, RAPORT PROGRES VITI 2020
<https://shendetesia.gov.al/perkujdesi-social/>

² VKM nr. 276, datë 12.5.2021 të Keshillit të Ministrave

plani i kaluar ka qenë i ulët dhe aktivitetet janë mbartur për zbatim në planin e ri³. Rënia më e madhe e kostove është planifikuar në sektorët: **arsimi -56%, kujdesi shëndetësor -52% dhe kujdesi social -34%**.

Raporti i monitorimit të PKVPAK 2021-2025, i përgatitur nga Organizata “*Fondacioni Down Syndrome Albania*” në kuadër të projektit “*Bordi Kombëtar Advokues PROPAK*” dhe me mbështetjen e **Ambasadës Amerikane në Shqipëri**, synon të përcjellë një vlerësim paraprak të angazhimit të institucioneve përgjegjëse në zbatimin e masave të përcaktuara në planin e veprimit, me qëllim që të krijohet një proces lobimi dhe advokimi për të nxitur zbatimin në kohë dhe me efektivitet të detyrimeve të PKVPAK 2021-2025, nga institucionet përgjegjëse. Qëllimi i këtij raporti është monitorimi i pjesshëm i objektivave dhe aktiviteteve të realizuara gjatë **periudhës 2021-2022**, kryesisht në **fushat e arsimit dhe të shërbimeve sociale**, pjesë e PKVPAK 2021-2025

³ RAPORT I DYTË I MONITORIMIT TË PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA (2016-2020) “Të dhënat e këtij raporti të dytë monitorimi tregojnë se në perceptimin e personave me aftësi të kufizuara, familjarëve të tyre dhe përfaqësuesve të organizatave të shoqërisë civile që punojnë në këtë fushë, të gjithë qëllimet specifike ende vlerësohen në nivel aspak ose pak të kënaqshëm”.

https://adrf.al/images/publications/raporti_i_monitorimit_permbledhje.pdf

SHKURTIMET

AKPA	Agjensia Kombëtare për Punësim dhe Aftësim
DPPS	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale
ISHPSHSH	Inspektoriati Shtetëror i Punës dhe Shërbime
KDPAK	Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara
KKAK	Këshilli Kombëtar i Aftësisë së Kufizuar
KMCAP	Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë
KVAK	Komisioni i Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar
MAS	Ministria e Arsimit dhe Sportit
MB	Ministria e Brendshme
MD	Ministria e Drejtësisë
MFE	Ministria e Financave dhe Ekonomisë
MK	Ministria e Kulturës
MSHMS	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
MIE	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
MTM	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
NJF	Ndihma Juridike Falas
NJQV	Njësi e Qeverisjes Vendore
OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
OPAK	Organizatat e Personave me Aftësi të Kufizuar
PKVPAK	Plani Kombëtar i Veprimit për Personat me Aftësi të Kufizuar
QFP	Qendra e Formimit Profesional
SHSSH	Shërbimi Social Shtetëror
UNICEF	Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave

Gjetjet kryesore të monitorimit:

1. Mangësi në transparencën financiare për çështjet e integritetit dhe mbështetjes sociale të PAK. Raport progresi vjetor i monitorimit të planit të veprimit nga ana e institucioneve duhet të përfshijë edhe pjesën financiare të zbatimit të planit kombëtar të veprimit, bashkë me përpjekjet e bëra për rishikimin e buxhetit apo identifikimin e donatorëve për të mundësuar zbatimin në kohë të aktiviteteve dhe përdorimin në mënyrë efektive të fondeve publike dhe ato të donatorëve apo shoqërisë civile. MSHMS dhe MAS në bashkëpunim me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, gjatë hartimit të projekt buxheteve vjetore duhet të parashikojnë në programe të veçanta, sipas zërave të shërbimeve sociale, shëndetësore dhe arsimore veprimtaritë e përcaktuara në PKVPAK, duke bërë transparente buxhetin faktik të shpenzimeve operacionale për PAK dhe koston e zbatimit të planit 5-vjeçar. Ky raportim mungon, qoftë në shqyrtimin e programeve buxhetore afatmesme të detajuara sipas institucioneve dhe objektivave, ashtu edhe në raportimet e monitorimit të buxhetit nga vetë institucionet përgjegjëse.
2. Mungesë konsistence në statistikat për personat me AK. Statistika të ndryshme të raportuara në dokumente të ndryshme vënë në diskutim saktësinë e të dhënave të raportuara nga institucionet përgjegjëse. Pavarësisht nismave të ndërmara nga qeveria në vitin 2017 për të krijuar regjistrin e integruar elektronik kombëtar për PAK, aksesin në informacion mbetet një nga problematikat e adresuara më së shumti ndër vite, ende e pazgjidhur për çështjet e arsimit dhe mbrojtjes sociale.
3. Njësitë vendore ende nuk kanë bërë planifikime në buxhet për aksesueshmërinë në planet e zhvillimit social-ekonomik. Nevojitet të alokohen fonde në mënyrë specifike për masat mbi aksesueshmërinë.
4. MAS nuk ka një metodologji për funksionimin e shkollave speciale si qendra burimore për fëmijët me AK, nuk ka një metodologji apo standarde të unifikuara për ngritjen e klasave zhvillimore nëpër institucionet arsimore. MAS ka miratuar Strategjinë e Zhvillimit të Arsimit Parauniversitar 2021-2026, shoqëruar me planin e veprimit për zbatimin e saj, por ky plan nuk është shoqëruar me masa konkrete për fëmijët me AK, për të mundësuar arritjen e objektivave dhe koordinimin me PVKPAK 21-25.
5. KLSH⁴ ka adresuar faktin se MSHMS dhe institucionet e varësisë nuk kanë informacion sa mjek janë të angazhuar në procesin e vlerësimit të Komisioneve Multidisiplinare të ngritura nga institucionet arsimore, si mungese serioziteti dhe neglizhencë në kryerjen e një procesi shumë të rëndësishëm siç është vlerësimi i nevojave arsimore të fëmijëve me AK.
6. KLSH ka evidentuar mungesë të kapaciteteve për ofrimin e shërbimeve mbështetëse jashtë shkollës për fëmijët me AK (terapi zhvillimi, terapi sjellje, logopedi), pasi numri dhe kapacitetit i institucioneve ku fëmijët mund të marrin këto shërbime janë shumë të pakta.

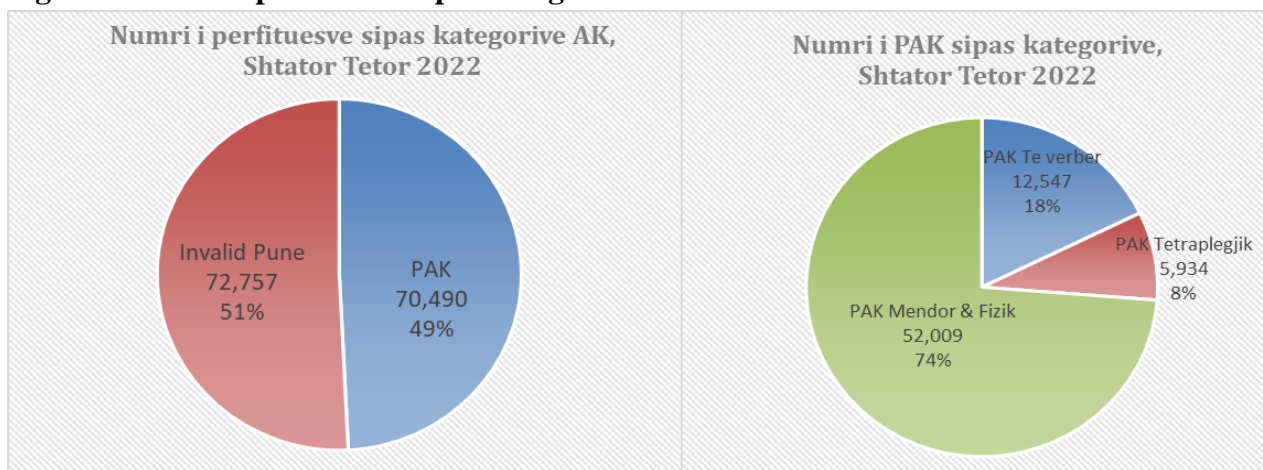
⁴ KLSH _ Raport Auditimi Performance “Sistemi arsimor parauniversitar për fëmijët me aftësi të kufizuara”, Dhjetor 22

1. Hyrje

Sipas raportimeve të Shërbimit Social Shtetëror (SHSSH), për vitin 2022⁵ statistika më e fundit e numrit të personave që trajtohen me pagesë të aftësisë së kufizuar është rreth 143,247, nga të cilët 72,757 persona janë invalid pune (51%) dhe **70,490 persona raportohen me aftësi të kufizuara (PAK - 49%)**. Nga këta të fundit, 74% janë me aftësi të kufizuara mendore dhe fizike (52,009 persona), 18% janë të verbër (12,547 persona), dhe 8% janë para-tetraplegjik (5,934 persona), siç paraqitet në Figurën 1. Sipas studimeve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë, 15% e popullsisë botërore dhe një në dhjetë fëmijë në mbarë botën ka aftësi të kufizuara, që nënkupton se numri real i personave me AK mund të jetë akoma më i lartë në Shqipëri, por të trajtuar zyrtarisht si persona me AK rezultojnë rreth 5 përqind e popullsisë në Shqipëri (PAK dhe Invalid Pune).

Figura 1. Numri i përfituesve sipas kategorive

Burimi: Shërbimi Social Shtetëror

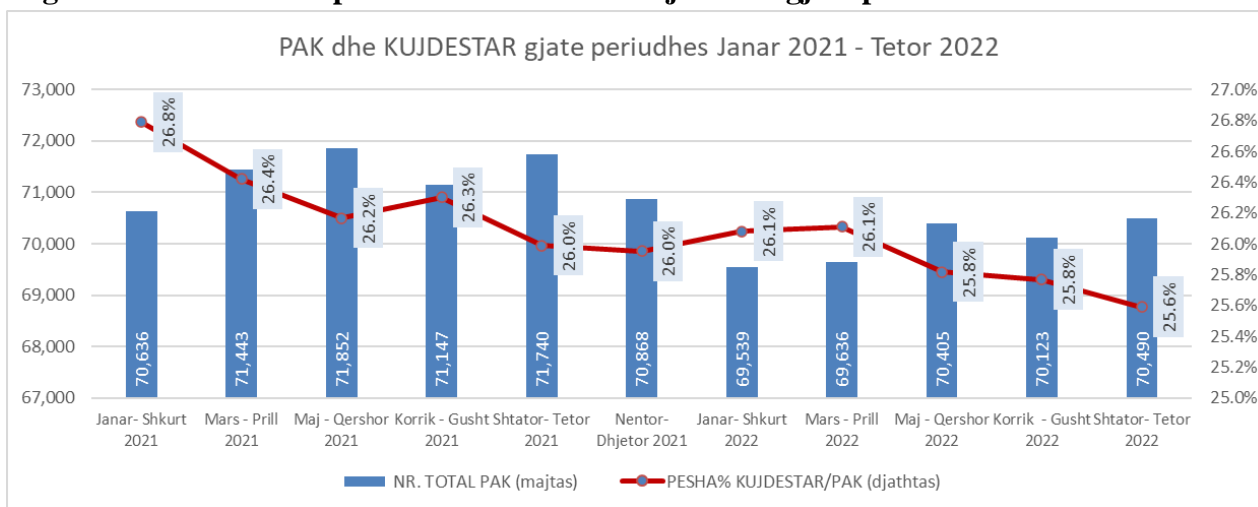
Nga totali i PAK, rreth **15 mijë është numri i fëmijëve të raportuar me aftësi të kufizuara**, ndërsa 18 mijë persona marrin pagesë për të mbuluar shërbimin e ndihmësit personal (mesatarisht një në katër persona me AK përfiton pagesë kujdestarie përveç pagesës së AK), ku peshën më të lartë e ka kategoria e para-tetraplegjikeve - 99% përfitojnë kujdestari, kategoria e të verbërve - 26% përfitojnë kujdestari dhe personat me aftësi të kufizuar mendore e fizike - 17% përfitojnë kujdestari. Statistikat e detajuara sipas kategorive dhe prefekturave paraqiten në Aneksin 2.

Numri total i përfituesve PAK është i ndryshueshëm në kohë, siç paraqitet në Figurën 2. Për periudhën në monitorim 2021-2022, numri më i lartë i përfituesve PAK është raportuar në Maj-Qershor 2021 (71,852 PAK), ndërsa numri më i ulët në Janar-Shkurt 2022 (69,529 PAK). Numri i kujdestarëve ka

⁵ Raportimi me i fundit është i periudhës Shtator – Tetor 2022, <https://www.sherbimisocial.gov.al/perfituesit-e-pak-2022/>

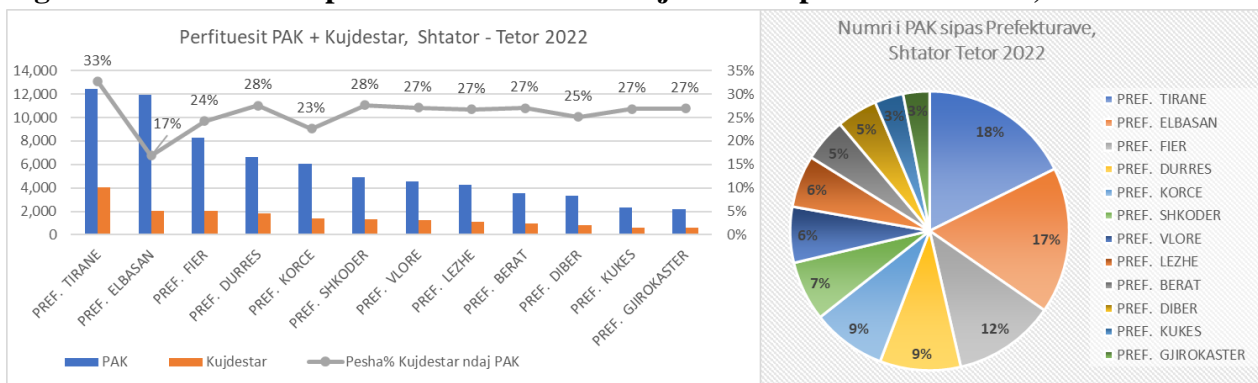
qenë në rënie. Në Shtator-Tetor 2022 raportohet se rreth 25.6% e PAK përfitojnë pagesë për kujdestari, nga 26.8% që e përfitonin këtë pagesë në Janar-Shkurt 2021. Siç vërehet në Figurën 3, rreth 35% e PAK janë të regjistruar në zonën Tiranë-Elbasan. Për prefekturën e Tiranës raportohet se 33% e PAK përfitojnë kujdestari, ndërsa në Prefekturën Elbasan ky tregues është shumë më i ulët, ku vetëm 17% e PAK përfitojnë kujdestari. Pjesa tjetër, rreth 75% e PAK janë të regjistruar në 10 prefekturat e tjera, ku mesatarisht 27% e PAK përfitojnë kujdestari, përveç Korçes dhe Fierit ku rreth 23-24% e PAK përfitojnë kujdestari.

Figura 2. Numri total i përfituesve PAK dhe Kujdestarë gjatë periudhës 2021-2022

Burimi: Shërbimi Social Shtetëror

Figura 3. Numri total i përfituesve PAK dhe Kujdestarë sipas Prefekturave, Tetor 2022

Burimi: Shërbimi Social Shtetëror

2. Monitorimi i Planit Kombëtar të Veprimit për Personat me Aftësi të Kufizuara, 2021-2025

PKVPAK për periudhën 2021-2025, miratuar me VKM nr. 276, datë 12.5.2021, është një dokument ndërsektorial i qeverisë shqiptare që përfshin politika të dedikuara për personat me aftësi të kufizuara,

për zbatim brenda periudhës 5-vjeçare. Ky plan vjen si një dokument i përditësuar i planit kombëtar të veprimit për periudhën 2016-2020. Qëllimi i tij është të vazhdojë promovimin dhe mbështetjen e integritit të personave me aftësi të kufizuara në jetën social-ekonomike të vendit duke patur në vëmendje të vazhdueshme përmbushjen e detyrimeve të Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (KDPAK).

MSHMS mban peshën kryesore të zbatimit të planit, duke qenë institucioni direkt përgjegjës për numrin më të lartë të masave të planifikuara për 5-vjeçarin, ndjekur nga Ministria e Ekonomisë dhe Financave (MEF) dhe Ministria e Arsimit dhe Sporteve (MAS). Një nga qëllimet kryesore të PKVPAK lidhet me nevojën e monitorimit të vazhdueshëm të aktiviteteve të realizuara dhe të rezultateve të pritshme për periudhën 2021-2025.

Në vijueshmërinë e përditshme, përgjegjësia për monitorimin e zbatimit të Planit të Veprimit qëndron tek nëpunësit përgjegjës të ministrive të linjës, të cilët vënë në jetë aktivitetet, mbledhin të dhëna dhe dorëzojnë raportet e progresit për çdo sektor. Në planin e veprimit konfirmohet se të gjitha ministrinë kanë identifikuar një nëpunës përgjegjës për çështjet e aftësisë së kufizuar bazuar edhe në Ligjin 93/2014 “Për Përfshirjen dhe Aksesueshmërinë e PAK”, por përgjegjësitë dhe kompetencat e tyre për këtë fushë nuk janë përfshirë në përshkrimin detyrave të tyre të punës.

Zbatimi i PKVPAK 2021-2025 në nivel qeverisje monitorohet nga Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar (KKAK), nëpërmjet Sekretariatit Teknik dhe me përfshirjen direkte të personave përgjegjës në ministrinë e linjës. Plani përcakton Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MSHMS) si institucionin përgjegjës kryesor për progresin e tij, pavarësisht se pjesa më e madhe e aktiviteteve kërkon bashkëpunim ndërmjet aktorëve të ndryshëm, përfshirë njësitë e qeverisjes vendore, personat me aftësi të kufizuara dhe organizatat e shoqërisë civile.

Plani i veprimit parashikon detyrimin e publikimit të **raport progresit vjetor** gjatë 5 viteve të ardhshme dhe mbështetjen për raportet monitoruese të shoqërisë civile, por deri në fund të vitit 2022 nuk ka patur një publikim të raportit progresit vjetor. Sipas korrespondencës me MSHMS, procesi i monitorimit të planit kombëtar të veprimit ka qenë i vazhdueshëm dhe në bashkëpunim me institucionet e tjera. MSHMS nuk ka komentuar mbi përgatitjen e raportit progresit vjetor, por pohon se një raport afatmesëm i monitorimit të PKVPAK planifikohet të përgatitet dhe të miratohet në Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar dhe Grupin e Menaxhimit të Politikave të Integruara.

Në kuadër të projektit “**Bordi Kombëtar Advokues PROPAK**”, propozuar nga “**Fondacioni Down Syndrome Albania**” dhe mbështetur nga Ambasada Amerikane në Shqipëri, u realizua ky raport i parë monitorimi i objektivave dhe aktiviteteve të realizuara gjatë **periudhës 2021-2022**, kryesisht në **fushat e arsimit dhe të shërbimeve sociale**, pjesë e PKVPAK 2021-2025.

Objektivat: Ky raport synon të përcjellë një vlerësim të pjesshëm të angazhimit të institucioneve përgjegjëse në zbatimin e masave të përcaktuara në PKVPAK, si dhe analizën financiare të planit lidhur me shërbimet e përfituara dhe lehtësitë e krijuara për gjithëpërfshirjen sociale dhe ekonomike të personave me aftësi të kufizuara, duke e vlerësuar si një paketë të plotë bashkë me buxhetin ekzistues për personat me aftësi të kufizuara.

Synimi: Ky raport synon të krijojë një procesi lobimi dhe advokimi për të nxitur zbatimin në kohë dhe me efektivitet të detyrimeve të PKVPAK 2021-2025, nga institucionet përgjegjëse.

Metodologjia: Për përmbushjen e synimit dhe objektivave të raportit të monitorimit është përdorur metoda sasiore e mbledhjes së të dhënave nga vetë institucionet përgjegjëse, nga raportet e institucioneve monitoruese dhe audituese, si dhe analiza financiare buxhetore e dy institucioneve kryesore të përfshira në planin e veprimit (MSHMS dhe MAS). Në monitorim u përfshinë edhe disa shoqata dhe persona me aftësi të kufizuara dhe familjarë të tyre, për një vlerësim paraprak të perceptimit të shërbimeve të ofruara, por pa synuar matjen e impaktit.

3. Masat e realizuara gjatë periudhës 2021-2022 në lidhje me PKVPAK 2021-2025

Në planin e përditësuar për periudhën 2021-2025 janë identifikuar gjithsej 207 aktivitete (179 aktivitete në planin e mëparshëm të periudhës 2016-2020). MSHMS mban peshën kryesore të aktiviteteve, duke qenë institucioni direkt përgjegjës për 42 përqind të masave të planifikuara, ndjekur nga Ministria e Ekonomisë dhe Financave (MEF) dhe Ministria e Arsimit dhe Sporteve (MAS), të cilët janë direkt përgjegjës përkatësisht për 14 përqind dhe 13 përqind të masave të planifikuara për 5-vjeçarin (Aneksi 4). Institucionet e tjera kanë peshë më të vogël por nevojitet bashkëpunimi i tyre për zbatimin me sukses të PKVPAK. Referuar planit të veprimit për 5-vjeçarin, 81 përqind e aktiviteteve duhet të kenë filluar zbatimin në periudhën e monitorimi 2021-2022, nga të cilat **30 aktivitete planifikohet të jenë përfunduar brenda kësaj periudhe** (Aneksi 5).

Kosto totale për PKVPAK për periudhën 5-vjeçare është vlerësuar rreth 1.47 miliard lekë. Nga buxheti total i këtij plani, rreth 460 milion lekë janë planifikuar në programin e buxhetimit afatmesëm 2021-2023 (31% e kostos totale), mbi 100 milion lekë do të sigurohen nga donatorë të huaj (7% e kostos totale), 645 milion lekë do të përfshihen në programin e buxhetimit 2024-2025 (44% e kostos totale), dhe diferenca prej 262 milion lekë (18% e kostos totale) përbën hendek financiar dhe planifikohet të grumbullohen nga donatorë të tjerë gjatë periudhës 5vjeçare (Aneksi 3). Vlen të theksohet fakti se mungesa e fondeve të vëna në dispozicion të planit mund të jetë një faktor që e ngadalëson procesin e realizimit të objektivave të përcaktuara në këtë plan.

Tabela 1. Lista e përmbledhur e masave sipas institucioneve përgjegjëse dhe afatit të zbatimit

Masat e planit 5-vjeçar PKVPAK 21-25				
Institucioni përgjegjës	5 vjecari		Masa qe fillojne nga zbatimi ne 2021-2022	nga te cilat: Masa qe perfundojne zbatimin ne 2021-2022
	Pesha %			
MSHMS	87	42%	71	15
MFE	28	14%	24	6
MASR	26	13%	18	1
MD	14	7%	5	4
MIE	11	5%	11	1
AKSHI	10	5%	10	1
AMA	9	4%	9	0
KQZ	8	4%	5	0
MK	6	3%	6	2
AKEP	5	2%	5	0
Pa institucion	2	1%	2	0
NJVQV	1	0%	1	0
Te gjitha masat	207	100%	167	30
			81%	14%

Organizata “Down Sindrome Albania” i është drejtuar zyrtarisht dy institucioneve kryesore përgjegjëse MSHMS⁶ dhe MAS⁷, duke i dërguar disa pyetje për informacion dhe listën e plotë të aktiviteteve për periudhën respektive sipas përkatësisë, me qëllim marrjen e informacionit për zbatimin e masave konkrete (Aneks 6.1 & 6.2).

MAS⁸ ka dërguar një përgjigje formale që ngarkon MSHMS si përgjegjëse për raportimet mbi zbatimin e PKVPAK, pa dhënë përgjigje konkrete për statusin e zbatimit të masave për të cilat është direkt përgjegjës ky institucion.

MSHMS⁹ ka dërguar një përgjigje të përgjithshme përshkrimore të masave të ndërmarra në zbatim të planit kombëtar të veprimit, strategjisë së mbrojtjes sociale¹⁰ dhe reformës së vlerësimit të personave me AK¹¹, por pa iu referuar listës konkrete të masave të identifikuar në PKVPAK 2021-2025 dhe statusit të zbatimit të secilës masë, për të cilat është direkt përgjegjës ky institucion. Nga korrespondenca e MSHMS për raportin e monitorimit, si dhe nga shqyrtimi i dokumenteve dhe informacioneve të tjera të publikuara nga institucionet lidhur me çështjen e aftësisë së kufizuar, rezulton se janë zbatuar disa aktivitete por ka edhe disa mangësi të cilat përmbledhen në vijim.

➤ **Akte ligjore të miratuara gjatë periudhes së monitorimit:**

- VKM nr. 436 datë 22.06.2022 “Për përcaktimin e rregullave, procedurat dhe kriteret e ofrimit të shërbimeve për një jetesë të pavarur për personat me AK
- VKM nr. 470 datë 06.07.2022 “Për përcaktimin e rregullave, procedurave dhe kriteret e vendimarrjes së mbështetur për personat me AK”
- Ligji Nr. 82/2021 “Për përkthimin zyrtar dhe profesionin e përkthyesit zyrtar” i cili jep një përkufizim ligjor të rolit të përkthyesit të gjuhës së shenjave për personat që nuk dëgjojnë.
- Ligji nr. 20/2021 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 44/2012 “Për shëndetin mendor” i ndryshuar.

3.1 Politikat 1 dhe 2 - Aksesueshmëria:

➤ **Masa të konfirmuara nga institucionet si të realizuara:**

- MSHMS konfirmon se është siguruar aksesueshmëria në qendrat shëndetësore, poliklinikat, spitalet, institucionet sociale ku ushtrojnë veprimtarinë komisionet shumëdisiplinore.

⁶ Korrespondenca e DSA për MSHMS “Kërkesë për informacion” nr. 3716 datë 27.09.2022

⁷ Korrespondenca e DSA për MAS “Kërkesë për informacion” nr. 6222 datë 27.09.2022

⁸ Korrespondenca e MAS “Kthim përgjigje” nr. 6222/1 datë 05.10.2022

⁹ Korrespondenca e MSHMS “Kthim përgjigje” nr. 3716/2 datë 21.11.2022

¹⁰ Strategjia e mbrojtjes sociale 2020-2023 dhe Plani i Veprimit (VKM nr.866, datë 24.12.2019)

¹¹ Dokumenti Politik i Reformës së Vlerësimit të AK në Sistemin e Mbrojtjes Sociale 2019-2024 dhe Plani i Veprimit (VKM nr.380, datë 05.06.2019)

- MAS konfirmon se është siguruar aksesueshmëria në **300 shkolla** nga 1,200 shkolla në total (25% e shkollave).
- Në nivel qeverisje vendore janë hartuar planet lokale për aksesueshmërinë vetëm në **tre bashki: Pogradec, Lezhë dhe Përmet**.
- Po punohet në drejtim të ndërgjegjësimit dhe ngritjes së kapaciteteve të pikave fokale në nivel qendror dhe lokal.
- Aksesit në ndihmën juridike falas ofrohet për kategorinë e personave me AK sipas përcaktimeve në ligjin nr. 111/2017 “Për ndihmën juridike”.
- Vijon procesi për zbatueshmërinë e ligjit për përkthimin zyrtar, ku përfshihet edhe shërbimi i interpretit të gjuhës së shenjave në shërbimet e përkthimeve zyrtare.

➤ **Mangësi të evidentuara:**

- Njësitë vendore ende nuk kanë bërë planifikime në buxhet për aksesueshmërinë në planet e zhvillimit social-ekonomik. Nevojitet të alokohen fonde në mënyrë specifike për masat mbi aksesueshmërinë.¹²
- Mungon aksesueshmëria në transportin publik për personat me aftësi të kufizuara.
- Mungon informacioni mbi funksionimin e Task Force për monitorimin e masave të aksesueshmërisë.
- Ridizenjimi i faqes së internetit të DNJF, me qëllim që të jetë e aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara.
- Mungesa e një studimi për vlerësimin e situatës së personave me AK në lidhje me kapacitetin ligjor për të vepruar.

3.2 **Politika 3 - Punësimi:**

➤ **Masa të konfirmuara nga institucionet si të realizuara:**

- Plani i veprimit i Strategjisë Kombëtare të Punësimit dhe Aftësive 2019 - 2022 raporton se 697 punëkërkues të papunë me aftësi të kufizuara janë regjistruar në zyrat e punës deri në prill 2021. Por punësimi mbetet i ulët dhe vetëm **18 persona me AK** raportohen të punësuar deri në korrik 2021, me ndërmjetësim ose të gjetur punë individualisht¹³.
- Sipas raportimeve të MFE-së¹⁴, nga programet e nxitjes së punësimit kanë përfituar 2,238 punëkërkues gjatë viti 2021, nga të cilët **14 persona me AK**.

¹² PKIE 2022/2024 - **Përfshirja Sociale dhe Personat me Aftësi të Kufizuara**

¹³ PLANI KOMBËTAR PËR INTEGRIMIN EVROPIAN, 2022 – 2024

¹⁴ National Employment and Skills Strategy 2019 – 2022 Annual Progress Report 2021 June 2022 Tirana, Albania

<https://financa.gov.al/wp-content/uploads/2022/09/NESS-Annual-Progress-Report-06.09.2022.pdf>

- Në 2021 janë ofruar trajnime profesionale për **58 persona me AK**.

➤ **Mangësi të evidentuara:**

- Referuar objektivit të mbështetjes së personave nga grupet e pafavorizuara përmes punësimit në ndërmarrjet sociale, sipas planit **synohet të punësohen 200 persona për vitin 2022**, tregues që është ulur në 70 të punësuar për vitin 2023. Shpenzimet për programin e punësimit të PAK janë paraqitur me mosrealizim për vitin 2021 ashtu edhe për 8-mujorin e vitit 2022.
- Mangësi në lidhje me procedurat e inspektimit për zbatimin e ligjit të lidhur me punësimin e personave me AK në të gjithë vendin.
- Mangësi në lidhje me statistikën e publikuar në lidhje me informacionin për personat me AK si punëkërkuar të papunë dhe në përputhje me të dhënat e marra nga Rregjistri elektronik i aftësisë së kufizuar.

3.3 Politika 4 - Arsimi gjithëpërfshirës:

➤ **Masa të konfirmuara nga institucionet si të realizuara:**

- Sipas MAS, në vitin akademik 2020-2021, numri i fëmijëve me AK në arsimin publik raportohet të jetë rritur me 64% krahasuar me vitin akademik 2014-2015, duke arritur në **3,575 fëmijë me AK**. Vetëm **11.5% e fëmijëve me AK të regjistruar në arsimin parauniversitar ndjekin institucionet e arsimit special**.
- Mbështeten me **pagesa të dyfishuara dhe të trefishuara nxënësit dhe studentët me AK** të cilët ndjekin arsimin e mesëm apo të lartë, apo gjatë përfshirjes në kurse të arsimit profesional, pjesë e programit të mbrojtjes sociale.
- Nxënësit me AK, përfshirë personat që nuk dëgjojnë, përfitojnë **transport falas në arsimin parauniversitar**, trajtim falas në institucionet e arsimit special, tekste falas dhe kompensim për cmimin e teksteve, të ndara në grupet në nevojë.
- Profili i mësuesit të arsimit special është përcaktuar si profesion i rregulluar dhe po punohet për t'u dhënë përparësi mësuesve të licencuar në këtë profil si mësues ndihmës për fëmijët me AK.
- Në sistemin e arsimit parauniversitar publik dhe privat gjatë vitit 20-21, përfshirë arsimin parashkollor, janë punësuar rreth **1,275 mësues ndihmës për fëmijët me AK**. Raporti fëmijë me AK për mësues ndihmës në 2021 është 3.7 (pra për çdo 4 fëmijë me AK kanë një mësues ndihmës në dispozicion). Numri i mësuesve ndihmës është rritur me rreth 250 mësues, duke përmirësuar raportin mësues ndihmës/ fëmijë me AK.
- Studentët me AK përfitojnë **përrjashtim nga tarifat vjetore të shkollimit** në institucionet publike të arsimit të lartë dhe bursa studimi në institucionet publike të arsimit të lartë.
- Në Institutin e fëmijëve që nuk dëgjojnë mbulohen **shpenzimet për akomodim dhe tekste**.

Tabela 2. Numri i fëmijëve AK në sistemin arsimor dhe numri i femijeve me AK në total

Femije me aftësi të kufizuara (FAK) sipas viteve	Gjithsej	Nga keta: FAK qe ndjekin sistemin arsimor	Pesha %	Nga keta: FAK femra	Pesha %
2020	15,685	8,442	53.8%	7,252	46.2%
2021	15,181	7,877	51.9%	7,017	46.2%
6M I 2022	14,558	7,501	51.5%	6,690	45.9%

Burimi KLSH

➤ **Mangësi të evidentuara:**

- MAS nuk ka një metodologji për funksionimin e shkollave speciale si qendra burimore për fëmijët me AK. Nuk ka një metodologji apo standarde të unifikuara për ngritjen e klasave zhvillimore nëpër institucionet arsimore.
- MAS ka miratuar Strategjinë e Zhvillimit të Arsimit Parauniversitar 2021-2026, shoqëruar me planin e veprimit për zbatimin e saj, por ky plan nuk është shoqëruar me masa konkrete për fëmijët me AK, për të mundur arritjen e objektivave dhe koordinimin me PVKPAK 21-25.
- Kontrolli i Lartë i Shtetit, gjatë auditimit të performancës së sistemit arimor parauniversitar në përfshitjen e femijeve me AK, ka adresuar disa gjetje dhe mangësi, si vijon¹⁵:
 - Mangësi në infrastrukturën e duhur në ndihmë të nxënësve me karroca dhe nxënësve me probleme në shikim. Rreth 60% e institucioneve arsimore janë të aksesueshme fizikisht për fëmijët me AK, për hyrjen në godinë por jo për të aksesuar të gjitha ambientet.
 - Mungesa të theksuara në lidhje me sigurimin e mjeteve didaktike. Në institucionet arsimore të zakonshme nuk ka mjete didaktike për fëmijët që nuk dëgjojnë si dhe mungojnë ambientet e dedikuara për fëmijët me AK intelektuale.
 - Nuk janë siguruar kushtet optimale të punës për ofrimin e shërbimit psiko-social në institucionet arsimore. Fëmijët me AK nuk pajisen me dëftesë pas përfundimit të çdo klase, e cila të përmbajë rubrikën ku përshkruhen objektivat kryesorë të Planit Edukative Individual *PEI, nuk pajisen me dëftesën e posaçme, që nxënësi me AK ka përfunduar provimet kombëtare të arsimit bazë, nuk janë kryer provime kombëtare duke iu nënshtruar një testi të posaçëm të hartuar nga Qendra e Shërbimeve Arsimore për PAK.
 - Nuk ka një ndarje të numrit të mësuesve ndihmës pjesëmarrës në trajnime sipas cikleve, ekzistojnë mësues ndihmës të pakualifikuar në fushën e pedagogjisë speciale, ngritja e kapaciteteve të drejtuesve të rrjeteve të mësuesve ndihmës bëhet e vështirë sepse këto drejtues ndërrohen/zëvendësohen shpesh dhe investimi i nisur përmes trajnimeve të tyre bëhet i vështirë, Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar nuk ka raport të dhënash për numrin e mësuesve ndihmës të trajnuar nga agjencitë e akredituara,

¹⁵ KLSH _ Raport Auditimi Performance “Sistemi arsimor parauniversitar për fëmijët me aftësi të kufizuara”, Dhjetor 22

gjithashtu: trajnimi nuk ka qenë i disponueshëm në nivel lokal; mësuesit nuk kanë pasur mundësi financiare për të mbuluar trajnimin; trajnimet janë zhvilluar brenda orarit mësimor dhe mësuesi ndihmës nuk mund të marrë leje për të marrë pjesë në të, etj.

- Në lidhje me funksionimin e Komisioneve Multidisiplinare, KLSH ka adresuar disa mangësi, si:
 - Në Zyrat Vendore Arsimore, Checklist e përdorur nga Komisionet Multidisiplinare, me të cilën vlerësohen nevojat arsimore të nxënësve me AK nuk është sipas ICF Checklist të miratuar nga Organizata Botërore e Shëndetësisë por, është shumë e reduktuar, e hartuar nga çdo ZVA dhe e pa miratuar nga MARS.
 - Për nxënësit me AK që rivlerësohen periodikisht aplikohet një format rivlerësimi në bazë të arritjeve të pritshme dhe nevojave që nxënësi mund të shfaq vit pas viti, por kjo procedure është e pa unifikuar në nivel kombëtar dhe e pa monitoruar nga Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Parauniversitar.
 - Komisioni Multidisiplinar i vlerësimit të fëmijëve me AK përballet me kërkesat e vazhdueshme të prindërve që fëmijët të mos ndryshojnë mësuesin mbështetës vit pas viti, pasi kjo ndikon negativisht tek ecuria e fëmijëve në mësim.

3.4 Politika 5 – Shërbimet dhe Mbrojtja Sociale:

➤ **Masa të konfirmuara nga institucionet si të realizuara:**

✚ **Reforma e vlerësimit të personave me AK:**

- Sipas konfirmimeve të MSHMS, aktualisht janë **32 komisione shumëdisiplinore për AK** që funksionojnë në **9 qarqe** në nivel kombëtar (Tiranë, Durrës, Elbasan, Shkodër, Lezhë, Vlorë, Korçë, Fier) ku po zbatohet reforma e vlerësimit bio-psiko-social. Po punohet për shtrirjen e skemës në 3 qarqet e mbetura.
- Banka Botërore ka mbështetur zbatimin e reformës së re në rajonin e Tiranës. Rezultatet dhe impakti në jetesën e personave me AK do të prezantohen në Këshillin Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar (Aneksi 7).
- Fushata komunikimi dhe takime të vazhdueshme janë zhvilluar me bashkitë dhe njësitë administrative të 9 qarqeve. Janë ngritur kapacitetet e stafeve referuese, mjekë familje dhe mjekë specialistë, përmes disa ciklesh trajnimi të akredituara nga Agjensia për Sigurimin e Cilësisë së Kujdesit Shëndetësor dhe Social. Janë zhvilluar trajnime me stafet e komisioneve të vlerësimit bio-psiko-social, stafet sociale në nivel lokal, etj, përfshirë vlerësimin e nevojave për karrige me rrota dhe mjete ndihmëse.
- Lehtësimi i procedurave për vlerësimin bio-psiko-social, duke përfshirë trajtimin nga mjeku i familjes dhe mjeku specialist, pa qenë nevoja e shtrimit në spital. Kriteret e vlerësimit janë të veçanta si për fëmijët dhe për të rriturit.
- Mbështetja financiare për personat me AK është përcaktuar në 4 nivele përfitimi dhe për shërbimin e ndihmësit personal në dy nivele përfitimi.

Mbështetja e ofruar për personat me AK gjatë pandemisë COVID:

- Sipas konfirmimeve të MSHMS, rreth **147,000 persona me AK dhe invaliditet** përfituan pagesat e aftësisë së kufizuar të cilat nuk u ndërprejnë gjatë periudhës së pandemisë, pavarësisht se komisionet u pezulluan, deri në momentin e rivlerësimit.
- Rreth **8,100 familje në nevojë, që kanë në përbërje persona me AK**, kanë përfituar masën e dyfishuar të ndihmës ekonomike.
- Ofrimi i asistencës në banesë: dërgimi i asistencës NE dhe pagesës së aftësisë së kufizuar, pensioneve të invaliditetit dhe produkte ushqimore, jo-ushqimore apo barna të rimbuesueshme.
- Ofrimi i shërbimeve sociale on-line për fëmijët me AK, përmes një rrjeti në internet të profesionistëve në **8 qendra të zhvillimit** të fëmijëve me AK (Pogradec, Lushnje, Bulqizë, Dibër, Shijak, Ura Vajgurore, Përmet, dhe Sarandë).
- Njoftimet nga NSHMS gjatë pandemisë u shoqëruan me interpretim në gjuhën e shenjave.

Funksionimi i Fondit Social:

- **60 bashki kanë hartuar Planet Vendore Sociale** bazuar në analizën e nevojave dhe janë buxhetuar projekte konkrete ndërhyrjeje, pjesë e Fondit Social nga buxheti qendror i shtetit, i cili ngarkon bashkitë me hartimin dhe miratimin e planeve në Keshill Bahskiak.
- **40 bashki janë mbështetur nga UNICEF, UNDP dhe World Vision** për të zhvilluar dhe hartuar planet sociale të kujdesit shoqëror të cilat janë bazat për ndërtimin dhe financimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror.
- Stafi i shërbimeve sociale në **19 bashki janë trajnuar për përdorimin e MIS** (Regjistri Elektronik) për shërbimet e kujdesit shoqëror dhe trajnim, i cili vazhdon me mbështetjen e UNICEF.
- MSHMS ka filluar të bëjë funksionale Fondin Social duke i akorduar **14 bashkive** mbështetje financiare nga Fondi Social për vitin 2020, për krijimin e **14 shërbimeve të reja**, me një fond **61,412,587 ALL**. Synohet që deri në fund të vitit 2022 të financohen 35 bashki.
- Shërbimet e Kujdesit Social të ofruara për personat me AK për vitin 2021, të mbështetura nga Fondi Social u krijuan në **Tiranë, Librazhd, Lushnje, Lezhë, Kavajë**.¹⁶
- Janë ofruar shërbime të reja për personat me AK, krahas shërbimeve ekzistuese të kujdesit rezidencial, të mbështetura nëpërmjet Fondit Social. Shërbime që ofrohen nga 5 shërbime lëvizëse për rreth **560 përfitues me AK, nga të cilët rreth 230 fëmijë**.
- Shërbime të specializuara për AK ofrohen në 4 qendra përkujdesi për PAK me rreth **180 përfitues** dhe 2 qendra ditore për fëmijët me AK me rreth **80 përfitues**, të cilat ofrojnë tipologji të reja, krahas shërbimeve rezidenciale dhe ditore në nivel kombëtar.

¹⁶ PKIE 2022-2024 – Seksioni: Përfshirja Sociale dhe Personat me Aftësi të Kufizuar

- Ofrimi i shërbimeve për PAK me mjete asistive – reth **700 karrige me rrota janë ofruar çdo vit** me nje fond 6.8 milion lekë në vit.
- Sipas objektivave të MSHMS, është realizuar mbështetja e fondit social për njësitë e vetqeverisjes vendore për ofrimin e shërbimeve të reja sociale territoriale për grupet në nevojë dhe mbështetjen e familjeve të NE me paketa sociale shëndetësore, me një **fond nga 200 milion lekë në 300 milion lekë** për vitet 2023-2025, nderkohe qe planifikohet te rritet edhe numri i shërbimeve të ofruara **nga 35 ne 45 per vitin 2023** dhe 3-vjecarin në vijim.

Strehimi social:

- Janë zbatuar programe të tilla si: skema e aplikimit të bonusit të qirasë, granti i menjëhershëm projekte për përmirësimin dhe përshtatjen e kushteve të strehimit, si dhe investime në nivele të ulëta në strehim me kosto.
- Numri i familjeve përfituese nga programet e strehimit për vitin 2019, sipas PKIE 22-24

Tabela 3. Numri i PAK që kanë përfituar nga shërbimet e strehimit social

Programi	Numri i familjeve përfituese	Numri i familjeve me përfitues PAK	Në %
Subvencionim të qirasë në treg të lirë	536	201	37.5%
Projekte për përmirësimin dhe përshtatshmërinë e kushteve të banimit	634	7	1.1%
Grant të menjëhershëm	26	25	96.2%
Banesa me kosto të ulët	84	12	14.3%
Totali	1280	245	19.1%

Mangësi të evidentuara:

- Rishikimi i bazes ligjore me qëllim shtrirjen e përfitimit nga zbatimi i programeve të strehimit për të gjitha kategoritë e personave me aftësi të kufizuara.
- Rishikimi i legjislacionit lidhur me zgjerimin e përfitimit të mjeteve higjiëno-sanitare për të gjithë personat me aftësi të kufizuara të cilëve iu duhen ato sipas vlerësimit nga KVAK.
- Në lidhje me funksionimin e Komisioneve Multidisiplinare, KLSH¹⁷ ka adresuar si mangësi faktin se MSHMS dhe institucionet e varësisë nuk kanë informacion se sa mjek janë të angazhuar në procesin e vlerësimit të komisioneve të ngritur nga institucionet arsimore, që tregon mungesë serioziteti dhe neglizhencë në kryerjen e një procesi shumë të rëndësishëm siç është vlerësimi i nevojave arsimore të fëmijëve me AK. Komisionet Multidisiplinare kanë për detyrë të rekomandojnë për nxënësit me AK shërbime mbështetëse jashtë shkollës (terapi zhvillimi, terapi sjellje, logopedi,), por numri dhe kapacitetit i institucioneve ku fëmijët mund të marrin këto shërbime janë shumë të pakta.

¹⁷ KLSH _ Raport Auditimi Performance “Sistemi arsimor parauniversitar për fëmijët me aftësi të kufizuara”, Dhjetor 22
17

3.5 Politika 6 - Shërbimet Shëndetësore:

➤ Masa të konfirmuara nga institucionet si të realizuara:

- Në nivel kombëtar janë krijuar dhe funksionojnë **10 qendra komunitare të shëndetit mendor** dhe **14 shtëpi të mbështetura** të cilat ofrojnë shërbime multidisiplinare për personat me probleme të shëndetit mendor.
- Eshtë rinovuar Qendra Kombëtare Terapeutike dhe Rehabilituese e Fëmijëve, duke përmirësuar dhe zgjeruar shërbimet terapeutike dhe rehabilituese që ofron kjo qendër për fëmijët e grupmoshave nga 0-6 vjeç në **0-18 vjeç**, duke përfshirë fëmijët dhe adoleshentët, nga një ekip i dedikuar i përbërë nga **33 terapistë rehabilitues dhe edukativ**.
- Personat me AK përfitojnë nga paketat e kujdesit shëndetësor parësor dhe shërbimet spitalore që mbulohen nga skema e sigurimit të detyrueshëm të kujdesit shëndetësor.
- Shpenzimet e shtrimit në spital, ndërhyrjes dhe implantit koklear mbulohen nga buxheti i shtetit dhe financohen 100% nga Fondi i Sigurimit të detyrueshëm shëndetësor.
- Shërbimi dentar falas për personat me AK ofrohet në Klinikën Stomatologjike Spitalore Universitare, shërbim i cili lidhet me nevojat specifike të personave me AK:
- Njëkohësisht është miratuar një program i dentistrisë dhe programi i kontrollit të syve për cdo fëmijë të regjistruar në shkolla, përfshirë personat me AK.

➤ Mangësi të evidentuara:

- Hartimi i një udhëzimi të vecantë për lehtësimin e vizitave mjekësore në institucionet shëndetësore parësore për personat me AK.
- Hartimi i standarteve lidhur me shërbimet shëndetësore që u jepen banorëve të shtëpive sociale dhe të mbështetura për personat me aftësi të kufizuara intelektuale.

3.6 Politikat 7 & 8 – Gjithëpërfshirja dhe bashkëpunimi midis institucioneve:

➤ Masa të konfirmuara nga institucionet si të realizuara:

- MSHMS është fokusuar në Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe ndikimin në grupet vulnerabël, duke qene se barazia e mundësive dhe mosdiskriminimi janë pjesë e OZHQ-ve në Axhendën 2030.
- Projekti i PNUD LNB “Askush të mos mbetet pas” ka mbështetur hartimin e planeve sociale në bashki. Në këto plane trajtohen disa çështje të rëndësishme për aftësinë e kufizuar, por jo aksesueshmëria. LNB do të vazhdojë të fokusohet tek personat dhe grupet e cenueshme për të pasur akses të përmirësuar në shërbimet publike që mbështesin përfshirjen dhe mirëqenien e tyre sociale. Është ofruar mbështetje përmes LNB për organizimin e personave me aftësi të

kufizuara në forumet e advokimit për akses në shërbime publike cilësore dhe informacion për personat që nuk dëgjojnë mbi të drejtat e tyre.

➤ **Mangësi të evidentuara:**

- Mungesa e nje Guide Metodologjike në ndihmë të Bashkive në kryerjen e një vlerësimi të nevojave të përfshirjes së personave me AK që jetojnë në territorin e tyre
- Mangësi e evidentuar me statistikat per gjithëpërfshirjen e personave me AK në 8 politikat.

4. Analiza financiare e zbatimit të Planit Kombëtar të Veprimit për PAK dhe harmonizimi me Programet e Buxhetimit (Buxhetimi Vjetor dhe Programi Buxhetimit Afatmesem 23-35)

Plani Kombëtar i Veprimit për PAK për periudhën 5-vjeçare 2021-2025 ka patur një reduktim të kostove, krahasuar me planin e mëparshëm 2016-2020, pavarësisht se norma e zbatimit të masave nga plani i kaluar ka qenë e ulët dhe aktivitetet janë mbartur për zbatim në planin e ri¹⁸. Buxheti total i parashikuar për zbatimin e aktiviteteve të PKVPAK 21-25 është rreth **1.47 miliard lekë**, me një rënie prej 26% krahasuar me buxhetin e PKVPAK 16-20 (2 miliard lekë). Rënia më e madhe është planifikuar në sektorët: **arsimi -56%, kujdesi shëndetësor -52% dhe kujdesi social -34%**.

Programi i buxhetimit afatmesëm 2021-2023, bashkë me fondet e angazhuara nga donatorët e identifikuar deri në momentin e miratimit të PKVPAK 21-25, mbulojnë rreth **38% të kostos totale** të planit. Pjesa tjetër, rreth 44% e kostove planifikohet të perfshihen në programin e buxhetimit afatmesëm 24-25, ndërsa **hendeku financiar mbetet i lartë, mbi 18% e kostove totale** të planit për periudhën 2021-2025.

Raport progresi vjetor i monitorimit nga ana e institucioneve duhet të bëjë transparente edhe pjesën financiare të zbatimit të planit kombëtar të veprimit, bashkë me përpjekjet e bëra për rishikimin e buxhetit apo identifikimin e donatorëve për të mundësuar zbatimin në kohë të aktiviteteve dhe përdorimin në mënyrë efektive të fondeve publike dhe ato të donatorëve apo shoqërisë civile. **Ky raportim mungon, qoftë në shqyrtimin e programeve buxhetore afatmesme të detajuara sipas institucioneve dhe objektivave, ashtu edhe në raportimet e monitorimit të buxhetit nga vetë institucionet përgjegjëse.**

➤ Vlerësim i përgjithshëm mbi Programin Buxhetor Afatmesëm 2023-2025

Pavarësisht se arsimi, shëndetësia dhe mbrojtja sociale mbeten prioritetet e qeverisë, nga buxheti afatmesem vërejmë se pesha që zënë shpenzimet e institucioneve respektive kundrejt totalit të shpenzimeve të përgjithshme të qeverisë do të jenë në rënie për periudhën 2023-2025:

- ✓ Buxheti i MSHMS – nga 11.8% në vitin 2022 do të reduktohet në 11% në vitin 2025;
- ✓ Buxheti i MAS – nga 7.2% në vitin 2022 do të reduktohet në 6.9% në vitin 2025.

E njëjta tendencë vërehet edhe për peshën që do të zënë shpenzimet e MSHMS dhe MAS ndaj produktit të brendshëm bruto PBB, një tregues i krahasueshëm ndër vite dhe midis vendeve:

- ✓ Buxheti i MSHMS – nga 4.11% në vitin 2022 do të reduktohet në 3.5% në vitin 2025;

¹⁸ RAPORT I DYTË I MONITORIMIT TË PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUARA (2016-2020) "Të dhënat e këtij raporti të dytë monitorimi tregojnë se në perceptimin e personave me aftësi të kufizuara, familjarëve të tyre dhe përfaqësuesve të organizatave të shoqërisë civile që punojnë në këtë fushë, të gjithë qëllimet specifike ende vlerësohen në nivel aspak ose pak të kënaqshëm".

https://adrf.al/images/publications/raporti_i_monitorimit_permbledhje.pdf

- ✓ Buxheti i MAS – nga 2.43% në vitin 2022 do të reduktohet në 2.29% në vitin 2025.

Reduktimi relativ i shpenzimeve për institucionet MSHMS dhe MAS do të reflektohet në një përkeqësim relativ të shërbimeve të ofruara për mbrojtjen sociale dhe arsimin gjithëpërfshirës të grupeve në nevojë, përfshirë zbatimin e planit të veprimit për PAK.

Tabela 4. Programi i Buxhetimit Afatmesëm 2023 - 2025

Shpenzimet për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale në vlerë nominale (në mln lekë) dhe në % ndaj PBB 2023-2025				
	Shpenzimet totale			
	AN nr.3/2022	PBA 2023	PBA 2025	PBA 2025
Në % ndaj PBB	4.11%	3.87%	3.66%	3.50%
Në % ndaj Shpenzimeve të Përgjithshme të Qeverisë	11.8%	12.1%	11.5%	11.0%
Në vlerë nominale (mln leke)	76,722	76,118	75,874	76,481

Shpenzimet për Ministrinë e Arsimit dhe Sportit në vlerë nominale (në mln lekë) dhe në % ndaj PBB 2023-2025				
	Shpenzimet totale			
	Buxheti 2022	PBA 2023	PBA 2024	PBA 2025
Në vlerë nominale (mln lekë)	45,458.3	44,484.0	46,736.6	48,106.6
Në % ndaj PBB	2.43%	2.26%	2.26%	2.20%
Në % ndaj Shpenzimeve të Përgjithshme të Qeverisë	7.02%	7.09%	7.07%	6.90%

➤ **Programi 10430 Perkujdese Social (MSHMS):**

Shqipëria shpenzon rreth 9.5 përqind të produktit të brendshëm bruto (PBB) për mbrojtjen sociale, sa gjysma e normës mesatare prej 18.6 përqind e PBB-së referuar 27 vendeve të Bashkimit Evropian¹⁹. Për vitin 2022, totali i shpenzimeve të planifikuara për funksionin e mbrojtjes sociale është 181 miliardë lekë, ku peshën kryesore e zënë pensionet dhe papunësia, ndërsa perkujdesja sociale zë rreth 15% të fondit (rreth 27 miliardë lekë). Perkujdesja sociale përfshin pagesat dhe shërbimet për aftësi të kufizuar (PAK dhe invalid pune) si dhe mbështetjen e individëve dhe familjeve në nevojë (ndihma ekonomike - NE). Nga totali i shpenzimeve për perkujdesje sociale, 98 përqind e buxhetit mbulon pagesat cash (PAK, NE, bonusi i bebeve) dhe vetëm 2 përqind shërbimet sociale. Fondi i planifikuar për aftësinë e kufizuar (PAK, kujdestarë dhe invalid), për vitin 2022 është rreth **18 miliardë lekë, me një peshë 10% të totalit të shpenzimeve të mbrojtjes sociale.**

¹⁹ STRATEGJIA KOMBËTARE E MBROJTJES SOCIALE 2015-2023, RAPORT PROGRES VITI 2020
<https://shendetesia.gov.al/perkujdesi-social/>

Tabela 5. Buxheti i periudhës 2021-2022 për programin 10430 Përkujdesja Sociale

Titulli	Emri i Programit (milion lekë)	Buxheti 12M-viti 2021	Buxheti 12M-viti 2022	Ndryshimi %
	Funksioni - Mbrojtja Sociale	173,667	181,102	+4.28%
	Buxheti MSHMS	70,453	74,714	+6.05%
10430	Programi Përkujdesi Social	27,979	26,753	-4.38%
91307AA	Familje/Individë qe përfitojne - skema NE	6,700	6,816	+1.7%
91307AB	PAK, kujdestarë dhe Invalid pune që përfitojnë pagesa AK	17,280	17,530	+1.5%
91307AG	Grupet e pafavorizuara të punësuar nga ndërrmarjet	120	120	0%
91307AH	Shërbime të reja sociale për grupet në nevojë të ofruara nëpërmjet njësisve vendore nga financimi i fondit social	200	200	0%
91307AM	PAK që përfitojnë shërbime të përkujdesit social		198	
91370AD	Bonusi i bebeve	2,600	2,200	-15.4%
	Prodhimi i Brendshëm Bruto PBB	1,644,077	1,889,839	+14.9%
	Shpenzime per Perkujdesin Social ne perqindje ndaj PBB-se	1.7%	1.4%	
	Shpenzimet Publike gjithsej	596,279	660,693	+10.8%
	Shpenzime per Perkujdesin Social ne % ndaj Shpenzimeve Publike	4.7%	4.1%	

Burimi: MFE – Buxheti

Shpenzimet faktike monitorohen dhe raportohen nga MSHMS për periudha 4 mujore, por nuk ka një raportim të shpenzimeve faktike sipas programeve dhe aktiviteteve për të gjithin vitin financiar. Referuar raportit të MSHMS për monitorimin e buxhetit për 8-mujorin e vitit 2022, realizimi i shpenzimeve për programin Përkujdesja Sociale është rreth 17.9 miliardë lekë (64% e planit), nga 27.9 miliardë lekë të planifikuara për vitin 2022. Brenda këtij shpenzimi, fondet për PAK për vitin 2022 janë planifikuar rreth 17.5 miliardë lekë, ndërkohë që realizimi për 8-mujorin e vitit 2022 është në masën 11.9 miliardë lekë (66% e planit). Nga ky fond kanë përfituar gjithsej mesatarisht **70,405 persona me AK, 18,177 kujdestarë** dhe 72,865 persona si invalid pune, **me një përfitim mesatar mujor rreth 8,965 lekë për person:**

- ✓ për vitin 2021 – përfitimi total rreth 101.1 mijë lek/person;
- ✓ për vitin 2020 – përfitimi total rreth 110.9 mijë lek/person.

Nga analiza e buxhetit vërehet se mungon një harmonizim midis treguesve të performancës së programit të buxhetimit afatmesëm 2023-2025 dhe Planit Kombëtar të Veprimit për PAK 2021-2025. Në dokumentin e miratuar të PKV-PAK 21-25, tabela e planifikimit financiar parashikon disa masa që planifikohen të realizohen në vitin 2022 dhe që përfshihen në **programin 10430 Përkujdesja Sociale**. Në monitorimin e buxhetit për periudhën 8-mujore si dhe në relacionin e planifikimit të buxhetit për vitin 2023 nuk prezantohen si aktivitete për tu zbatuar, psh: Trajnimi i personelit të shërbimeve sociale për të aplikuar në mënyrën e duhur shërbimin për lloje të ndryshme të AK, përfshirë ofrimin e shërbimeve bazë në gjuhën e shenjave (realizimi 2022 me hendek financiar); Kryerja e një vlerësimi lidhur me aplikimin e vlerësimit sipas modelit bio-psiko-social në rajonin e Tiranës dhe impaktin e tij në jetesën e personave me AK dhe prezantimi i rezultateteve në KKAK (realizimi 2022 me hendek financiar); apo Zhvillimi i një plani mbështetjeje për përkujdesin social për personat me aftësi të kufizuara pasi largohen nga institucionet rezidenciale të përkujdesit social, në bashkëpunim me Bashkitë (realizimi 2022).

Në fushën e përkujdesit social, qeveria planifikon të financojë politikat e rishikimit të masës së përfitimit të ndihmës ekonomike, me një rritje prej 10 për qind të masës së pagesës ekzistuese, sipas strukturës së familjes. Ndërsa pagesa për përfitues PAK nga programi buxhetor rezulton të rritet vetëm me 5% në tre vitet e ardhshme 2023-2025, referuar programit të buxhetimit afatmesëm.

Gjithashtu, nga analiza buxhetore vërehet një rënie e lartë e numrit të përfituesve PAK, nga 167,000 në vitin 2020 pritet të shkojë në 158 mijë në vitin 2025, me një rënie rreth 5.1%. Nuk është e qartë nga raportimi nëse **rënia e lartë e numrit të PAK që përfitojnë nga skemat e ndihmës dhe mbështetjes sociale vjen në kuadër të reformimit të sistemit të vlerësimit të aftësisë së kufizuar, apo nga faktorë të tjerë si emigracioni, etj.**

Tabela 6. Numri i PAK sipas programit buxhetor 2023-2025

Produkti	91307AB – PAK, kujdestarë dhe invalid pune që përfitojnë pagesa AK			
Përshkrimi i Produktit	PAK dhe kujdestarë që përfitojnë pagesa			
	Buxheti 2022	Plani 2023	Plani 2024	Plani 2025
Numër PAK	167,000	160,000	159,000	158,000
Kosto totale (në 000 lekë)	17,530,351	17,130,000	17,230,000	17,380,000
Kosto për PAK (në 000 lekë)	104.97	107.06	108.36	110.00
Ndryshimi vjetor % i kostos		1.99%	1.21%	1.51%

PBA 2023-2025	Fakti 2020	Fakti 2021	Fakti 2022	Plani 2023	Plani 2024	Plani 2025
Numer PAK	72,711	70,868	70,405			
Kujdestar PAK	19,402	18,391	18,177			
Invalid pune	74,391	73,322	72,865			
Total kategoria PAK	166,504	162,581	161,447	160,000	159,000	158,000
Ndryshimi vjetor %		-2.4%	-0.7%	-0.9%	-0.6%	-0.6%
Ndryshimi kumulativ 5-vjecar						-5.1%

Në programin buxhetor afatmesëm planifikohet rritja me 70% e numrit të personave me AK të komisionuar përmes sistemit të menaxhimit të informacionit, por nuk jepen të dhëna të plota **sa është numri i personave me AK që janë komisionuar dhe sa planifikohet të kryhen në vijim.**

➤ **Programi: Arsimi i personave me AK (MAS):**

Shqipëria shpenzon rreth 3.4 përqind të produktit të brendshëm bruto (PBB) për arsimin. Për vitin 2021, totali i shpenzimeve të planifikuara për funksionin e arsimit është rreth 64 miliardë lekë, ku peshën kryesore e zë buxheti i MAS rreth 45 miliardë lekë, dhe diferenca qeverisja lokale. Në zërat e shpenzimeve të arsimit, ku janë të përfshirë dhe shpenzimet për fëmijet me AK, rezulton se nuk ka programe specifike apo fonde të dedikuara si shpenzime të veçanta buxhetore për PAK, po kështu shpenzimet për kualifikimin dhe trajnimin e mësuesve ndihmës apo asistentëve të tyre, apo shpenzimet për investimet në

aksesueshmërinë dhe përshtatshmërinë në shkolla, etj., nuk janë të dedikuara si shpenzime të veçanta buxhetore të destinuar për PAK, duke e bërë të vështirë ndjekjen e realizimit të PKVPAK 21-25 për politikën e arsimit.

Tabela 7. Buxheti i MAS për periudhën 2020-2021

Kategoria e Shpenzimeve (milion lekë)	Buxheti 12M-viti 2020	Buxheti 12M-viti 2021	Ndryshimi %
Funksioni i Arsimit (Fakti i konsoliduar)	54,158	64,281	+7.85%
Buxheti i MAS	40,714	44,979	10.5%
Fonde të tjera për arsimin nga institucione të ndryshme	4,319	4,396	
Fonde për arsimin në nivel të NJQV	7,617	15,646	
Te ardhura të tjera për arsimin, ndihma dhe grante	2,986	2,333	
Prodhi i Brendshëm Bruto PBB	1,644,077	1,889,839	+14.9%
Shpenzime për arsimin në përqindje ndaj PBB-se	3.3%	3.4%	
Shpenzimet Publike gjithsej	596,279	660,693	+10.8%
Shpenzime për arsimin në përqindje ndaj totalit shpenzime publike	9.1%	9.7%	

Burimi: KLSH dhe MEF

Shpenzimet faktike të arsimit monitorohen dhe raportohen nga MAS për periudha 4 mujore, por nuk ka një raportim të shpenzimeve faktike sipas programeve dhe aktiviteteve për të gjithë vitin financiar. Referuar relacionit të MAS për monitorimin e buxhetit për 4-mujorin e parë të vitit 2022 (mungon monitorimi për 8-mujorin 2022), rezulton se shpenzimet për shërbimet arsimore për fëmijë, nxënës me aftësi të veçanta (instituti special që nuk dëgjojnë dhe institut që nuk shikojnë, që përfitojnë shërbim arsimor në institucione të veçanta apo speciale), janë **planifikuar fillimisht 98 milion lekë, buxhet që është rishikuar me zbritje në 88.6 milion lekë gjatë vitit 2022.** Shpenzimet për bursat për vitin 2022, për nxënës nga grupe sociale në nevojë që përfitojnë shërbim arsimor, është planifikuar 210 milion lekë, ndërsa **realizimi faktik është në masën 16.4 milion lekë ose 8% e planit, një tregues shumë i ulët realizimi për 4-mujorin e parë 2022.**

Për rritjen e aksesueshmërisë në shkolla për fëmijët me AK, në relacion thuhet se është punuar në bashkëpunim me MSHMS për përgatitjen e draftit të Platformës Dyvjecare të Aksesueshmërisë, por nuk prezantohen masa konkrete. MAS nuk ka programe buxhetore specifike mbështetur në numrin faktik të fëmijëve me AK, por sipas të dhënave të përpunuara nga KLSH²⁰, shpenzimet për arsimin parauniversitar për fëmijët me AK për vitin 2021 janë planifikuar në vlerën 1,316 milion lekë dhe zënë rreth 4.1 % të totalit të shpenzimeve për arsimin parauniversitar apo 0.23% kundrejt totalit të shpenzimeve publike.

Tabela 8. Shpenzimet për arsimin parauniversitar për fëmijët me AK, 2020-2021

Kategoria e Shpenzimeve (milion lekë)	Buxheti 12M-viti 2020	Buxheti 12M-viti 2021	Ndryshimi %
Pagat e mesuesve ndihmes	676.2	772.7	+14.3%
Pagat e punonjësve psiko-social	323.5	363.9	+12.5%
Fonde për bursat akoduar NJQV për fëmijët me AK	24.2	97.4	+300%

²⁰ KLSH _ Raport Auditimi Performance “Sistemi arsimor parauniversitar për fëmijët me aftësi të kufizuara”, Dhjetor 22

Fonde per tekstet shkollore per femijet me AK	29.2	30.2	+3.4%
Fonde per transportin per femijet me AK	43.7	43.7	0%
Instituti i femijeve qe nuk shikojne e degjojne	81.6	88.6	+8.5%
Totali i shpenzimeve per femijet me AK	1,178.4	1,396.8	+18.5%

Burimi: KLSH

Në relacionin e buxhetimit për vitin 2023, MAS i referohet të dhënave *për vitin shkollor 2019-2020 (në sistemin arsimor parauniversitar ndoqën mësimin 4,566 nxënës me AK)*. Mungesa e statistikave për vitin 2021-2022 konfirmon mangësi në përditësimin e statistikave që institucionet vijnë të kenë në lidhje me evidentimin e saktë të numrit dhe nevojave të personave me AK. Për vitin 2022 paraqiten disa tregues performance (Aneksi 8), si psh. raporti i nxënësve me AK që ndjekin arsimin gjithëpërfshirës ndaj arsimit special, i përmirësuar nga 75% që ishte në vitin 2014 në rreth 90-92% në vitin 2021-2022, por **në mungesë të statistikave të përditësuara mbi numrin e nxënësve me AK në sistemin arsimor, treguesit lënë mundësi interpretimi.**

Për vitin shkollor 2020-2021, të punësuar në sistemin e arsimit parauniversitar janë 1,236 mësues ndihmës, kundrejt 1,020 mësuesve ndihmës të një viti më parë (me një rritje prej 21% të mësuesve ndihmës). Brenda vitit 2022 planifikohet rritja e numrit të mësuesve ndihmës për nxënësit me AK në 1,360 mësues (rritje prej 40-45% të mësuesve ndihmës krahasuar me vitin 2018). Raporti fëmijë/mësues ndihmës për 2022 vlerësohet të arrijë në 2.6 nga 3.7 në vitin 2021. Por, sic evidentuar më lart, **mungesa e statistikave të përditësuara e bën të diskutueshëm procesin e matjes së performancës nga ana e MAS.**

Sigurimi i transportit dhe mbulimi i shpenzimeve të transportit për 35 mijë fëmijë dhe nxënës që kanë vendbanimin e tyre mbi 2 km nga shkolla, si dhe shërbimi i transportit për rreth 12 mijë mësues që punojnë mbi 5 Km nga vendbanimi/qendra e përhershme e punës në shkollë, është një shërbim që e përfitojnë të gjithë fëmijët me AK, sipas konfirmimit të MAS. **Por nuk ka të dhëna nëse paguhen shpenzimet e transportit dhe në çfarë mase mbulohen shpenzimet për transportin për personat me AK në funksion të aksesueshmërisë fizike dhe integritit social, përtej shkollimit.**

Aneksi 1. Qëllimet e politikës dhe objektivat specifike të përcaktuara në PKVPAK 21-25

1. Realizimi i aksesueshmërisë në mjedise, shërbime, transport dhe informacion të PAK

=> **60 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 289.4 milion lekë (20% e totalit):**

Objektivi 1.1. Realizimi i aksesueshmërisë në mjedise për PAK (12 masa të planifikuara)

Objektivi 1.2. Realizimi i aksesueshmërisë në transport për PAK (17 masa të planifikuara)

Objektivi 1.3 Realizimi i aksesueshmërisë në informacion dhe komunikim (31 masa të planifikuara)

2. Garantimi i aksesit të barabartë në sistemin e drejtësisë për të gjithë personat me AK

=> **21 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 216.2 milion lekë (15% e totalit):**

Objektivi 2.1. Rritja e numrit të individëve me AK që përdorin shërbimet e ndihmës juridike falas (9 masa të planifikuara)

Objektivi 2.2. Njohja e barabartë para ligjit të PAK, veçanërisht të personave me AK mendore (6 masa të planifikuara)

Objektivi 2.3. Garantimi i respektimit të të drejtave të personave me AK në institucionet e dënimit (6 masa të planifikuara)

3. Rritja e pjesëmarrjes në tregun e punës dhe nxitja e mundësive të barabarta për punë të denjë për PAK

=> **29 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 135.5 milion lekë (9% e totalit):**

Objektivi 3.1. Rritja e cilësisë në shërbimet e aftësisimit për të nxitur përfshirjen në tregun e punës (9 masa të planifikuara)

Objektivi 3.2. Rritja e mundësive për punësim dhe vetëpunësim për personat me AK (11 masa të planifikuara)

Objektivi 3.3 Përmirësimi i cilësisë dhe i efikasitetit të shërbimeve, që synojnë nxitjen e integritit të PAK në tregun e punës (9 masa të planifikuara)

4. Sigurimi dhe ofrimi i arsimit gjithëpërfshirës dhe cilësor për të gjithë fëmijët me AK

=> **17 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 218.4 milion lekë (15% e totalit):**

Objektivi 4.1. Rritja e mundësive për pjesëmarrje në arsimin gjithëpërfshirës për fëmijët me lloje të ndryshme të AK-së (11 masa të planifikuara)

Objektivi 4.2. Shndërrimi i shkollave të specializuara në qendra burimore, duke përfshirë dhe duke mbështetur të mësuarit gjatë gjithë jetës (6 masa të planifikuara)

5. Përmirësimi i cilësisë së jetës së personave me AK nëpërmjet shërbimeve/përfitimeve të aksesueshme, të përbalueshme financiarisht dhe që kanë në qendër klientin

=> **20 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 119.4 milion lekë (8% e totalit):**

Objektivi 5.1. Monitorimi i efekteve të vlerësimit të aftësisë së kufizuar nga komisionet e reja, sipas modelit të të drejtave të njeriut që përcakton KDPAK-në (5 masa të planifikuara)

Objektivi 5.2. Ofrimi i shërbimeve të integruara sociale me anë të kombinimit të pagesave me para në dorë (cash) me kujdesin social cilësor (7 masa të planifikuara)

Objektivi 5.3. Promovimi dhe nxitja e jetesës së pavarur nëpërmjet ofrimit të llojeve të reja të shërbimeve sociale komunitare (8 masa të planifikuara)

6. Ofrimi i një kujdesi shëndetësor të aksesueshëm e të përbalueshëm për të gjithë PAK

=> **20 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 359.5 milion lekë (24% e totalit):**

Objektivi 6.1. Lehtësimi i ofrimit të shërbimeve shëndetësore për personat me AK (7 masa të planifikuara)

Objektivi 6.2. Zhvillimi i shërbimeve të parandalimit, ndërhyrjes së hershme dhe rehabilitimit për fëmijët dhe të rriturit me AK (13 masa të planifikuara)

7. Garantimi i përfshirjes së plotë të PAK në jetën publike dhe politike dhe mundësimi i mbrojtjes së interesave

=> **22 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 83.9 milion lekë (6% e totalit):**

Objektivi 7.1. Rritja e numrit të personave me AK në procesin e votimit, dhënia e mundësisë për të mbrojtur interesat e tyre dhe për të marrë pjesë në vendimmarrje (8 masa të planifikuara)

Objektivi 7.2. Promovimi i punës së artistëve me aftësi të kufizuara dhe përfshirja e personave me aftësi të kufizuara në jetën artistike (6 masa të planifikuara)

Objektivi 7.3. Rritja e mundësive për personat me aftësi të kufizuara për të marrë pjesë në aktivitete dhe evenimente sportive kombëtare dhe ndërkombëtare (8 masa të planifikuara)

8. Krijimi i sinergjive ndërmjet institucioneve dhe sektorëve të ndryshëm për nxitjen dhe monitorimin e të drejtave të personave me AK, në mënyrë të plotë, të vazhdueshme dhe të qëndrueshme

=> 18 masa të planifikuara gjithsej me një kosto totale të planifikuar prej 46.5 milion lekë (3% e totalit):

Objektivi 8.1. Forcimi i bashkëpunimit institucional ndërmjet strukturave qendrore dhe pushtetit vendor dhe ndërveprimi me PAK në të gjitha nivelet (5 masa të planifikuara)

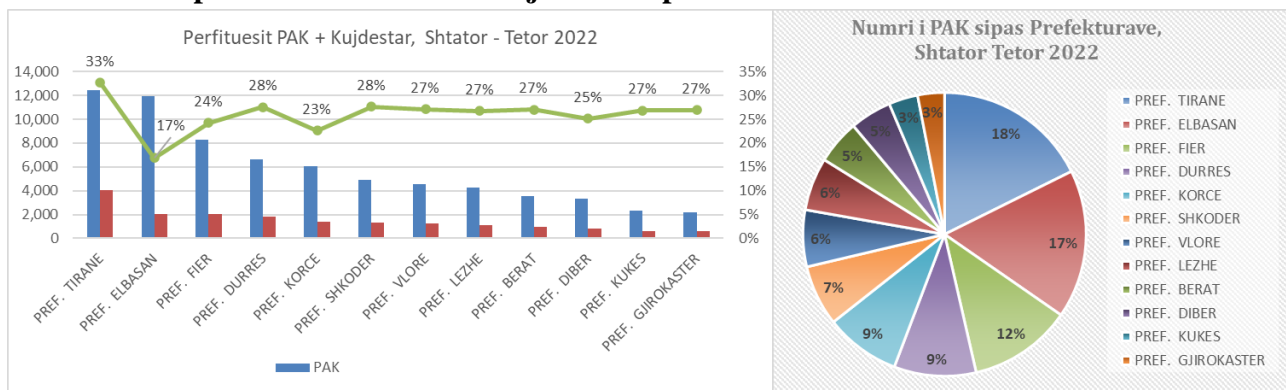
Objektivi 8.2. Përmirësimi i funksionimit të KKAK-së lidhur me koordinimin e politikave publike në nivel horizontal dhe vertikal, të dedikuara për personat me aftësi të kufizuara (8 masa të planifikuara)

Objektivi 8.3. Ngritja e një sistemi statistikor të qëndrueshëm, për matjen e indikatorëve të monitorimit, në reference dhe përputhje me treguesit e SDG-së për aftësinë e kufizuar (2 masa të planifikuara)

Objektivi 8.4. Nxitja e bashkëpunimit rajonal për zbatimin e KD -së (3 masa të planifikuara)

Aneksi 2. Numri total i përfituesve PAK sipas kategorive dhe prefekturave

Numri total i përfituesve PAK dhe Kujdestari sipas Prefekturave

Burimi: Shërbimi Social Shtetëror

Numri i përfituesve PAK - Te Verber dhe Kujdestari sipas Prefekturave

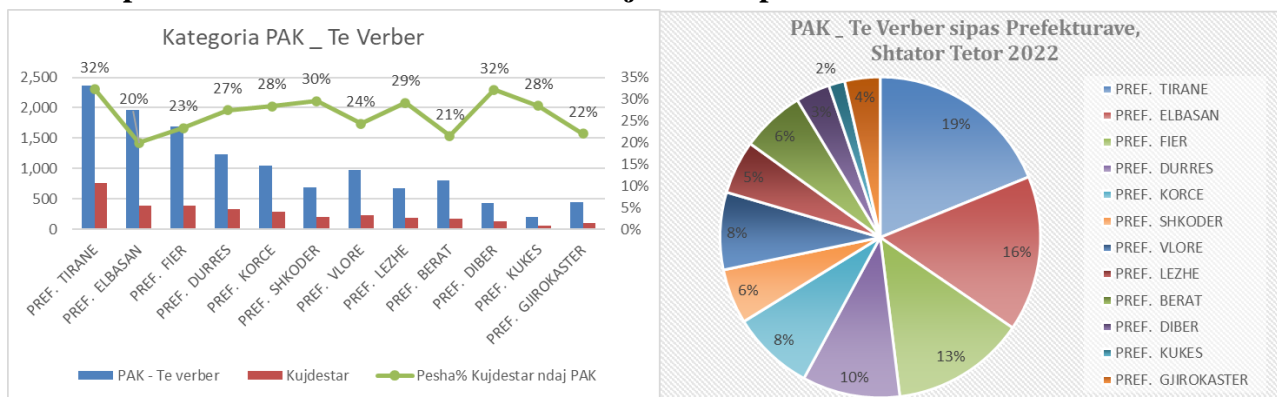

Figura 2.b Numri i perfituresve PAK – Paratetraplegjik dhe Kujdestari sipas Prefekturave

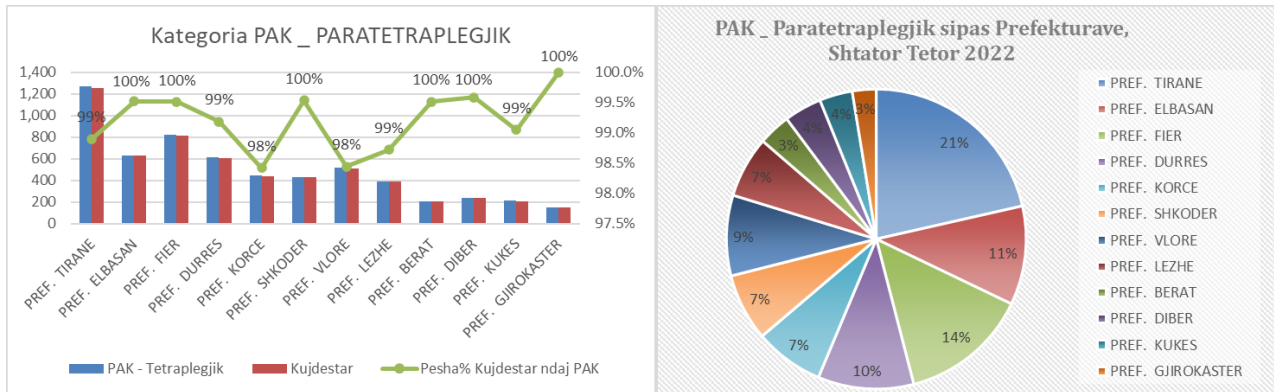
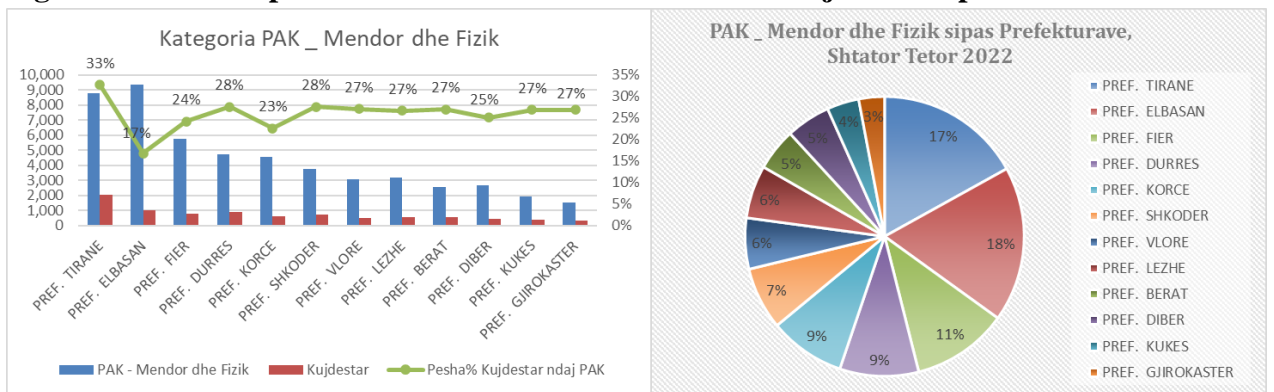

Figura 2.c Numri i perfituresve PAK – Mendor/Fizik dhe Kujdestari sipas Prefekturave

Aneksi 3. Kostimi i Planit te Veprimt Kombetar per PAK 2021-2025

Tabela ne excel

Down Syndrome
Albania

Nr.	Plani Kombëtar i Veprimit për Personat me Afësi të Kufizuara 2021-2025	Total Kosto		PBA 21-23		PBA 24-25		Financim i Huaj		Hendeku financiar	
		Vlere lek	Perqindje	Vlere lek	Perqindje	Vlere lek	Perqindje	Vlere lek	Perqindje	Vlere lek	Perqindje
1.1	Realizimi i Aksesueshmërisë në Mjedisë për Personat me Afësi të Kufizuara	76,031,552		20,186,024		33,130,832		-		(22,714,696)	
1.2	Realizimi i Aksesueshmërisë në Transport për Personat me Afësi të Kufizuara	108,420,708		15,326,608		8,188,800		65,550,000		(19,355,300)	
1.3	Realizimi i Aksesueshmërisë në Informacion dhe në Komunikim për Personat me Afësi të Kufizuara	104,941,544		44,119,932		30,971,844		15,209,768		(14,640,000)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 1 (objektiva specifike 1.1-1.2-1.3) 60 aktivite	289,393,804	20%	79,632,564	28%	72,291,476	25%	80,759,768	28%	(56,709,996)	-20%
2.1	Rritja e numrit të individëve me afësi të kufizuara që përdorin shërbimet e ndihmës juridike falas	29,180,091		1,614,010		3,425,736		8,884,848		(18,336,233)	
2.2	Njohja e barabartë para ligjit e personave me afësi të kufizuara, veçanërisht i personave me afësi të kufizuara mendore	17,726,077		-		13,409,677		-		(4,316,400)	
2.3	Garantimi i respektimit të të drejtave të personave me AK në institucionet e dënimt, në përputhje me standardet ndërkombëtare	165,858,464		2,035,488		134,234,720		-		(29,588,256)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 2 (objektiva specifike 2.1-2.2-2.3) 21 aktivite	216,225,368	15%	3,649,498	2%	151,070,133	70%	8,884,848	4%	(52,620,889)	-24%
3.1	Rritja e cilësisë në shërbimet e aftësimin për të natyr përfshirjen e personave me afësi të kufizuara në tregun e punës	54,171,576		32,756,328		14,485,248		-		(6,930,000)	
3.2	Rritja e mundësisë për punësim dhe vetpunësim për personat me afësi të kufizuara	65,848,608		38,868,304		26,980,304		-		-	
3.3	Përmirësimi i cilësisë dhe efikasitetit të shërbimeve që synojnë natyren e integritimit të personave me afësi të kufizuara në tregun e punës	15,425,768		3,572,072		3,352,896		-		(8,500,800)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 3 (objektiva specifike 3.1-3.2-3.3) 29 aktivite	135,445,952	9%	75,196,704	56%	44,818,448	33%	-	0%	(15,430,800)	-11%
4.1	Rritja e mundësisë për pjesëmarrje në arsimin gjithëpërfshirës për fëmijët me lloje të ndryshme të afësive të kufizuara	160,144,670		85,309,698		66,841,772		-		(7,993,200)	
4.2	Shndërimi i shkollave të specializuara në qendra buimore	58,261,804		593,880		25,815,976		1,026,000		(30,825,948)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 4 (objektiva specifike 4.1-4.2) 17 aktivite	218,406,474	15%	85,903,578	39%	92,657,748	42%	1,026,000	0%	(38,819,148)	-18%
5.1	Monitorimi i efekteve të vlerësimit të afësisë së kufizuara nga komisionet e reja, sipas modelit bio-psiko-social	7,026,694		639,348		867,348		-		(5,519,998)	
5.2	Ofrimi i shërbimeve të integruara sociale me anë të kombinimit të pagesave me para në dorë (cash) me kujdesin social cilësor	27,661,520		22,157,248		710,272		-		(4,794,000)	
5.3	Promovimi dhe nxitja e jetesës së pavarur nëpërmjet ofrimit të llojeve të reja të shërbimeve sociale komunitare	84,694,272		43,345,760		39,771,712		-		(1,576,800)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 5 (objektiva specifike 5.1-5.2-5.3) 20 aktivite	119,382,486	8%	66,142,356	55%	41,349,332	35%	-	0%	(11,890,798)	-10%
6.1	Lehtësimi i ofrimit të shërbimeve shëndetësore për personat me afësi të kufizuara	33,006,552		7,963,680		21,580,392		-		(3,462,480)	
6.2	Zhvillimi i shërbimeve të parandalimit, ndërhyrjes së hershme dhe rehabilitimit për fëmijët dhe të rriturit me afësi të kufizuara	326,445,536		94,976,864		191,311,872		5,280,000		(34,876,800)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 6 (objektiva specifike 6.1-6.2) 20 aktivite	359,452,088	24%	102,940,544	29%	212,892,264	59%	5,280,000	1%	(38,339,280)	-11%
7.1	Rritja e numrit të PAK në procesin e votimit, dhënia e mundësisë për të mbrojtur interesat e tyre dhe për të marrë pjesë në vendimmarrje	23,037,620		13,060,590		7,466,630		-		(2,510,400)	
7.2	Promovimi i punës së artistëve me afësi të kufizuara dhe përfshirja e personave me afësi të kufizuara në jetën artistike	10,287,648		6,610,912		3,676,736		-		-	
7.3	Rritja e mundësisë për personat me afësi të kufizuara për të marrë pjesë në aktivitetet dhe eventet sportive kombëtare dhe ndërkombëtare	50,541,600		5,232,600		11,167,600		5,197,400		(28,944,000)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 7 (objektiva specifike 7.1-7.2-7.3-7.4) 22 aktivite	83,866,868	6%	24,904,102	30%	22,310,966	27%	5,197,400	6%	(31,454,400)	-38%
8.1	Sigurimi i një bashkëpunimi dhe koordinimi më të mirë ndërinstitucional në nivel horizontal dhe vertikal me qëllim promovimin e të drejtave të PAK	6,564,432		2,569,536		1,550,496		-		(2,444,400)	
8.2	Monitorimi i pabarazive me të cilat përballen persona me afësi të kufizuara dhe koordinimi i politikave publike që synojnë uljen e tyre	17,239,320		9,401,920		4,209,400		-		(3,628,000)	
8.3	Ngritja e sistemit për mbledhjen e indikatorëve të monitorimit të shoqëruar me pasaportat për çdo indikator	3,123,520		2,240,320		-		-		(883,200)	
8.4	Nxitja e bashkëpunimit rajonal për zbatimin e Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Personave me Afësi të Kufizuara	19,536,000		7,776,000		2,016,000		-		(9,744,000)	
	Kosto totale Qëllimi i Politikës 8 (objektiva specifike 8.1-8.2-8.3-8.4) 18 aktivite	46,463,272	3%	21,987,776	47%	7,775,896	17%	-	0%	(16,699,600)	-36%
	Kosto totale e Planit të Veprimit	1,468,636,312	100%	460,357,122	31%	645,166,263	44%	101,148,016	7%	(261,964,911)	-18%

Aneksi 4. Matrica e masave të planifikuara sipas objektivave dhe institucioneve përgjegjëse

Tabela ne excel

U.S. EMBASSY
Tirana, Albania

Nr.	Plani Kombëtar i Veprimit për Personat me Afësi të Kufizuara 2021-2025	TOTAL	Institucioni përgjegjës													
			MSHMS	MFE	MASR	MD	MIE	MK	KOZ	AKSHI	AMA	AKEP	NJVQV			
1.1	Objektivi Specifik: Realizimi I Aksesueshmërisë në Mjedisë për Personat me Afësi të Kufizuara	12	11		1		0									
1.2	Objektivi Specifik: Realizimi I Aksesueshmërisë në Transport për Personat me Afësi të Kufizuara	17	4	0	0		11				1					1
1.3	Objektivi Specifik: Realizimi i Aksesueshmërisë në Informacion dhe në Komunikim për Personat me Afësi të Kufizuara	31	7		1						9	9	5			
	Politika I (objektiva specifike 1.1+1.2+1.3) 60 aktivite	60	22	0	2	0	11	0	0	0	10	9	5	1		
2.1	Objektivi Specifik: Rritja e numrit të individëve me afësi të kufizuara që përdorin shërbimet e ndihmës juridike falas	9				9										
2.2	Objektivi Specifik: Njohja e barabartë para ligjit e personave me afësi të kufizuara, veçanërisht të personave me afësi të kufizuara mendore	6	6													
2.3	Objektivi specifik: Garantimi i respektimit të të drejtave të personave me afësi të kufizuara në institucionet e dënimit, në përputhje me standardet ndërkombëtare	6				6										
	Politika II (objektiva specifike 2.1+2.2+2.3) 21 aktivite	21	6	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.1	Objektivi specifik: Rritja e cilësisë në shërbimet e aftësisimit për të nxatit përfshirjen e personave me afësi të kufizuara në tregun e punës	9		9												
3.2	Objektivi specifik: Rritja e mundësive për punësim dhe vetpunësim për personat me afësi të kufizuara	11	1	10												
3.3	Objektivi specifik: Përmirësimi i cilësisë dhe efikasitetit të shërbimeve që synojnë nxatjen e integritimit të personave me afësi të kufizuara në tregun e punës	9		9												
	Politika III (objektiva specifike 3.1+3.2+3.3) 29 aktivite	29	1	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.1	Rritja e mundësive për pjesëmarrje në arsimin gjithëpërfshirës për fëmijët me lloje të ndryshme të afësisë të kufizuara	11			11											
4.2	Stundërimi i shkollave të specializuara në qendra burimore	6			6											
	Politika IV (objektiva specifike 4.1+4.2) 17 aktivite	17	0	0	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1	Objektivi strategjik: Monitorimi i efekteve të vlerësimit të aftësisë së kufizuar nga komisionet e reja, sipas modelit bio-psiko-social	5	5													
5.2	Objektivi specifik: Ofrimi i shërbimeve të integruara sociale me anë të kombinimit të pagesave me para në dorë (cash) me kujdesin social cilësor	7	7													
5.3	Objektivi specifik: Promovimi dhe nxatja e jetesës së pavarur nëpërmjet ofrimit të llojeve të reja të shërbimeve sociale komunitare	8	8													
	Politika V (objektiva specifike 5.1+5.2+5.3) 20 aktivite	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.1	Objektivi specifik: Lehtësimi i ofrimit të shërbimeve shëndetësore për personat me afësi të kufizuara	7	7													
6.2	Objektivi specifik: Zhvillimi i shërbimeve të parandalimit, ndërhyrjes së hershme dhe rehabilitimit për fëmijët dhe të rriturit me afësi të kufizuara	13	13													
	Politika VI (objektiva specifike 6.1+6.2) 20 aktivite	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.1	Objektivi specifik: Sigurimi i një bashkëpunimi dhe koordinimi më të mirë ndërinstucional në nivel horizontal dhe vertikal me qëllim promovimin e të drejtave të PAK	8								8						
7.2	Objektivi specifik: Promovimi i punës së artistëve me afësi të kufizuara dhe përfshirja e personave me afësi të kufizuara në jetën artistike	6						6								
7.3	Objektivi specifik: Rritja e mundësive për personat me afësi të kufizuara për të marrë pjesë në aktivite dhe evente sportive kombëtare dhe ndërkombëtare	8		8												
	Politika VII (objektiva specifike 7.1+7.2+7.3+7.4) 22 aktivite	22	0	0	8	0	0	6	8	0	0	0	0	0	0	0
8.1	Objektivi specifik: Sigurimi i një bashkëpunimi dhe koordinimi më të mirë ndërinstucional në nivel horizontal dhe vertikal me qëllim promovimin e të drejtave të PAK	5	5													
8.2	Objektivi specifik: Monitorimi i pabarazive me të cilat përballen persona me afësi të kufizuara dhe koordinimi i politikave publike që synojnë uljen e tyre	8	8													
8.3	Objektivi specifik: Ngritja e sistemit për mbledhjen e indikatorëve të monitorimit të shoqëruar me pasaportat për çdo indikator	2	2													
8.4	Objektivi specifik: Nxatja e bashkëpunimit rajonal për zbatimin e Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Personave me Afësi të Kufizuara	3	3													
	Politika VIII (objektiva specifike 8.1+8.2+8.3+8.4) 18 aktivite	18	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Plani Kombëtar i Veprimit 2021-2025	207	87	28	27	15	11	6	8	10	9	5	1			

Aneksi 5. Lista e aktiviteteve sipas politikave dhe objektivave, planifikuar për tu zbatuar brenda periudhës së monitorimit (nuk është konfirmuar statusi i zbatimit)

Aktivitetet e percaktuara në KKVPK 21-25 për politikat 1 & 2, për tu zbatuar në periudhën 2021- 2022	Funksioni	Institucioni përgjegjës	Institucionet bashkepunuese	Fillimi	Mbarimi
Politika 1. Objektivi 1. Aktiviteti 1. Ngritja dhe bërja funksionale e Task-Forcës me qëllim konsultimin e propozimin e politikave për aksesueshmërinë, të programeve e projekteve si dhe monitorimin e zbatimit të standardeve të aksesueshmërisë me përfaqësim nga të gjitha institucionet.	01110 Planifikim Menaxhim Administrim	MSHMS	Ministritë e Linjes	2021	2021
Politika 1. Objektivi 2. Aktiviteti 16. Organizimi i fushatës së ndërgjegjësimit për të drejtat në transport për personat me AK, në bashkëpunim me institucionet përgjegjëse, palët e interesit dhe mediat.	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS	OJF	2021	2022
Politika 1. Objektivi 2. Aktiviteti 17. Bashkëpunim me autoritete vendore për të rritur ndërgjegjësimin dhe promovuar praktika të mira të transportit të aksesueshëm për personat me AK	04520 Transporti Rrugor	MIE	MSHMS/ Bashkite	2021	2022
Politika 1. Objektivi 3. Aktiviteti 8. Trajnimi i një grupi trajnerësh nga të gjitha institucionet mbi përdorimin e informacionit dhe	01140 e- Qeverisja	AKSHI	MSHMS/ Të gjitha institucionet publike	2021	2022

30

Down Syndrome
Albania

komunikimit të aksesueshëm në portale e sportele publike.					
Politika 2. Objektiv 1. Aktiviteti 1. Informimi i organizatave përfaqësuese të personave me AK mbi legjislacionin e ri për shërbimet e ndihmës juridike falas dhe kriteret e përfitimt të saj	03310 Ndhma Juridike Falas	DNJF/MD		2021	2022
Politika 2. Objektiv 1. Aktiviteti 5. Trajnimi i punonjësve të qendrave të NJF që e ofrojnë drejtpërdrejt shërbimin e ndihmës juridike parësore falas, lidhur me realizimin e të drejtave të personave me AK sipas qasjes së KDPAK	03310 Ndhma Juridike Falas	DNJF/MD	MSHMS	2021	2022
Politika 2. Objektiv 1. Aktiviteti 6. Trajnimi i studentëve të klinikave të ligjit, dhe juristëve të OJF-ve të autorizuar nga MD për ofrimin e NJPF, lidhur me realizimin e të drejtave të personave me AK sipas qasjes së KDPAK	03310 Ndhma Juridike Falas	DNJF/MD		2021	2022
Politika 2. Objektiv 1. Aktiviteti 7. Trajnimi i avokatëve që japin ndihmën juridike dytësore lidhur me trajtimin bashkëkohor të çështjeve të AK sipas modelit që sjell KDPAK dhe certifikimi i tyre	03310 Ndhma Juridike Falas	DNJF/MD		2021	2022
Politika 2. Objektiv 1. Aktiviteti 11. Ridizenjimi i faqes së internetit të DNJF, me qëllim që të jetë e aksesueshme për personat me AK	03310 Ndhma Juridike	DNJF/MD		2021	2022
Politika 2. Objektiv 2. Aktiviteti 1. Ndërgjegjësimi i institucioneve përkatëse nëpërmjet kryerjes së sesioneve trajnuese të punonjësve lidhur me kapacitetin ligjor për të vepruar të përcaktuar nga KKDPAK	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS	MD	2021	2022
Politika 2. Objektiv 2. Aktiviteti 2. Kryerja e një studimi vlerësues për situatën e personave me AK në lidhje me kapacitetin ligjor për të vepruar	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS		2021	2022
Politika 2. Objektiv 2. Aktiviteti 5. Trajnimi i zyrtarëve në të gjitha institucionet gjyqësore në lidhje me KDPAK	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS	MD/KLGJ	2021	2022
Aktivitetet e percaktuara në KKVPAK 21-25 për politikën 3, për tu zbatuar në periudhën 2021-2022	Funksioni	Institucioni përgjegjes	Institucionet bashkepunuese	Fillimi	Mbarimi
Politika 3. Objektiv 1. Aktiviteti 7. Kryerja e një studimi duke u bazuar në eksperiencat e vendeve të tjera, lidhur me nevojat për vendosjen e standardeve për shërbimet e rehabilitimit profesional për PAK, përfshirë standardet specifike për aksesueshmërinë	10550 Tregu i Punes	MFE	AKPA	2022	2022
Politika 3. Objektiv 2. Aktiviteti 1. Përmirësime të kuadrit ligjor e nënligjor të nxitjes së punësimit me qëllim rregullimin e funksionalitetit të Fondit Social të Punësimit	01110 Planifikim Menaxhim Administrim	MFE	AKPA	2021	2021
Politika 3. Objektiv 2. Aktiviteti 3. Organizimi i takimeve informuese me organizatat e PAK për informimin dhe promovimin e përmirësimeve ligjore në favor të punësimit të tyre	10550 Tregu i Punes	MFE	AKPA	2021	2021
Politika 3. Objektiv 3. Aktiviteti 1. Rishikimi i kriterëve vlerësues në sistemin e Menaxhimit të Performancës dhe Sigurimit të Cilësisë së AKPA, me qëllim rritjen e vëmendjes ndaj	10550 Tregu i Punes	MFE	AKPA	2021	2021

synimeve të vendosura për rritjen e punësimit të personave me AK					
Politika 3. Objektiv 3. Aktiviteti 2. Trajnimi i punonjësve të AKPA në nivel qëndror dhe vendor me qëllim rritjen e nivelit të shërbimeve, trajtimin e pengesave të hasura nga personat me AK në tregun e punës dhe mënyrat e kapërcimit të tyre	10550 Tregu i Punes	MFE	AKPA	2021	2022
Politika 3. Objektiv 3. Aktiviteti 5. Përmirësimi dhe zgjerimi i bazës së të dhënave të AKPA me informacion specifik për PAK si punëkërkuar të papunë dhe në përputhje me të dhënat nga Rregjistri elektronik i AK	10550 Tregu i Punes	MFE	AKPA	2022	2022
Politika 3. Objektiv 3. Aktiviteti 6. Trajnimi i punonjësve të ZP për përdorimin e bazës së re të të dhënave statistikore për PAK me qëllim profilizimin dhe përshtatjen në PNP dhe atyre të formimit profesional.	10550 Tregu I Punes	MFE	AKPA	2021	2022
Politika 3. Objektiv 3. Aktiviteti 7. Përgatitja e mjeteve të inspektimit dhe punonjësve të trajnimit të Inspektoratit Shtetëror të Punës në të gjithë vendin për zbatimin e ligjit të lidhur me punësimin PAK.	04170 Inspektimi i Punes	MFE	Inspektoriani I Punes	2021	2022
Aktivitetet e percaktuara në KKVPK 21-25 për politikën 4, për tu zbatuar në periudhën 2021-2022	Funksioni	Institucioni pergjegjes	Institucionet bashkepunuese	Fillimi	Mbarimi
Politika 4. Objektiv 2. Aktiviteti 2. Hartimi i metodologjisë për funksionimin e shkollave speciale si qendra burimore	09120 Arsimi Baze	MASR		2021	2022
Aktivitetet e percaktuara në KKVPK 21-25 për politiken 5, për tu zbatuar në periudhën 2021-2022	Funksioni	Institucioni pergjegjes	Institucionet bashkepunuese	Fillimi	Mbarimi
Politika 5. Objektiv 1. Aktiviteti 1. Trajnimi i personelit të shërbimeve sociale për të aplikuar në mënyrë të duhur shërbimin e përshtatshëm për lloje të ndryshme të AK, duke përfshirë ofrimin e shërbimeve bazë në gjuhën e shenjave	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS		2021	2022
Politika 5. Objektiv 1. Aktiviteti 3. Vijimi i organizimit të sesioneve trajnuese për stafet e institucioneve të referuara nga KVAK, ku personat me AK marrin shërbimin respektiv (institucionet e arsimit, punësimit, administratorët e bashkive në të gjithë vendin)	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS		2021	2022
Politika 5. Objektiv 1. Aktiviteti 5. Kryerja e një vlerësimi lidhur me aplikimin e vlerësimit sipas modelit bio-psiko-social në rajonin e Tiranës dhe impaktin e tij në jetesën e personave me AK dhe prezantimi i rezultateve në KKAK	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS		2021	2022
Politika 5. Objektiv 2. Aktiviteti 3. Vlerësimi i aplikimit të standarteve të reja të shërbimeve shoqërore për personat me AK, si pjesë e inspektimeve të kryera konform legjislacionit në fuqi	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS	SHSSH	2021	2022
Politika 5. Objektiv 2. Aktiviteti 4. Zhvillimi i një plani mbështetjeje për përkujdesin social për PAK pasi largohen nga institucionet	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS	SHSSH	2021	2022

rezidenciale të përkujdesit social, në bashkëpunim me Bashkite (6 muaj)					
Politika 5. Objektivi 2. Aktiviteti 6. Analizë dhe rishikimi i legjislativionit lidhur me zgjerimin e përfitimit të mjeteve higjieno-sanitare për të gjithë PAK të cilëve iu duhen ato sipas vlerësimit nga KVAK	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS		2021	2022
Politika 5. Objektivi 3. Aktiviteti 8. Hartimi dhe miratimi i amendimeve të duhura ligjore me qëllim shtrirjen e përfitimit nga zbatimi i programeve të strehimit për të gjitha kategoritë e personave me AK.	01110 Planifikim Menaxhim Administrim	MSHMS	MF/ Drejtoria e Strehimit	2021	2022
Aktivitetet e percaktuara në KKVPK 21-25 për politikën 6, për tu zbatuar në periudhën 2021-2022	Funksioni	Institucioni përgjegjes	Institucionet bashkepunuese	Fillimi	Mbarimi
Politika 6. Objektivi 1. Aktiviteti 1. Hartimi i një udhëzimi të vecantë për lehtësimin e vizitave mjekësore në institucionet shëndetësore parësore për PAK	01110 Planifikim Menaxhim Administrim	MSHMS		2021	2022
Politika 6. Objektivi 2. Aktiviteti 11. Hartimi i standarteve lidhur me shërbimet shëndetësore që u jepen banorëve të shtëpive sociale dhe të mbështetura për PAK intelektuale	07220 Shërbime të Kujdesit Shëndetësor Parësor	MSHMS		2021	2022
Aktivitetet e percaktuara në KKVPK 21-25 për politikën 7 & 8, për tu zbatuar në periudhën 2021-2022	Funksioni	Institucioni përgjegjes	Institucionet bashkepunuese	Fillimi	Mbarimi
Politika 7. Objektivi 2. Aktiviteti 3. Vendosja e kuotave ose pikëve bonus në favor të propozimeve të organizatave/personave me AK gjatë procesit të përzgjedhjes së projekteve të financuara nga MK dhe vlerësimi i impaktit të ndryshimeve të bëra	08230 Arti dhe Kultura	MK		2021	2022
Politika 7. Objektivi 2. Aktiviteti 5. Hartimi i një Udhëzimi lidhur me monitorimin e të gjitha institucioneve kulturore në varësi të pushtetit qendror dhe atij vendor, për aplikimin e tarifave të reduktuara dhe hyrjen falas në të gjitha muzetë apo objektet e tjera	01110 Planifikimi, Menaxhimi Administrimi	MK	NJVQV	2021	2021
Politika 7. Objektivi 3. Aktiviteti 3. Kryerja e një studimi për praktikën e mira të vendeve të tjera lidhur me mundësinë e krijimit dhe financimit të një federate sportesh të personave me AK	08140 Zhvillimi i Sportit dhe Rinise	MASR	Special Olympics Albania	2022	2022
Politika 8. Objektivi 1. Aktiviteti 1. Plan masash për të fuqizuar bashkëpunimin ndërmjet ministrisë përgjegjëse për çështjet e aftësisë së kufizuar dhe Njësitë të Qeverisjes Vendore	01110 Planifikim Menaxhim Administrim	MSHMS	NJVQV	2021	2021
Politika 8. Objektivi 1. Aktiviteti 1. Hartimi i një Guide Metodologjike për të ndihmuar Bashkitë në kryerjen e një vlerësimi të nevojave të përfshirjes së PAK që jetojnë në territorin e tyre	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS	NJVQV	2022	2022

Politika 8. Objektiv 1. Aktiviteti 1. Rivlerësimi i analizave të legjislationit kombëtar të kryera në 5 vitet e fundit lidhur me përputhshmërinë e tij me KDPAK dhe përcaktimi i iniciativave që duhen ndermarrë për rregullimet e duhura ligjore.	10430 Përkujdesja Sociale	MSHMS		2022	2022
Politika 8. Objektiv 1. Aktiviteti 1. Rishikimi i VKM për statistikat	01110 Planifikimi	MSHMS	INSTAT	2022	2022

Aneksi 6.1 Kërkesë për informacion pranë Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale

- Kerkese per te siguruar **raportin periodik te hartuar nga MSHMS**, per vitin e pare te zbatimit te planit, ne rolin koordinues dhe pergjegjes per monitorimin e progresit te Planit Kombetar PAK 21-25 (respektivisht per periudhen Qershor 2021 - Shtator 2022), perfshire informacionin mbi punen e kryer nga:
 - Grupi i Menaxhimit të Integruar të Politikave (GMIP) ne kuadrin e monitorimit te reformave sektoriale në Shqipëri në përputhje me Prioritetet e Qeverisë per PAK, si dhe Nën Grupi Tematik i Perfshirjes Sociale ne lidhje me monitorimin e progresit të zbatimit të objektivave dhe masave të këtij Plani, dhe
 - Këshilli Kombëtar për Aftësinë e Kufizuar i cili ka detyrimin ligjor per te monitoruar zbatimin e Planit të Veprimit dhe përbëhet nga ministrat që mbulojnë sektorët përkatës dhe anëtarë që përfaqësojnë organizatat e personave me aftësi të kufizuara, si dhe Sekretariati Teknik i KKAK, si përgjegjës për koordinimin e aktorëve të ndryshëm, i cili ka detyrimin të raportojë mbi zbatimin e Planit të Veprimit bazuar në të dhënat nga ministratë e linjës.
- Kerkese per te siguruar informacion statistikor **mbi Treguesit e Impaktit, si vijon:**
 - Përqindja e institucioneve qendrore që kanë miratuar planin e aksesueshmërisë dhe kanë planifikuar fondet e duhura
 - PAK që përfitojnë nga ndihma ligjore falas në raport me grupet e tjera vulnerabël.
 - Numri i personave me aftësi të kufizuar që përfitojnë nga kurset falas të AFP-së.
 - Numri i te punësuarve të PAK nëpërmjet programeve të punësimit
 - Fonde të alokuara nga FSP për përshtatjen e vendit të punës.
 - Funksionimi i Komisioneve Multidisiplinare të Arsimit për vlerësimin e fëmijëve me aftësi të kufizuara.
 - Raporti fëmijë me AK/ mësues ndihmës
 - Numri i mësuesve ndihmës të trajnuar për aftësinë e kufizuar
 - Numri i fëmijëve me AK që përfitojnë transport falas për frekuentimin e shkollës.
 - Numri i shërbimeve publike që ofrojnë interpretimin në gjuhën e shenjave.
 - Numrin e komisioneve shumëdisiplinore të vlerësimit të aftësisë së kufizuar, sipas varësive të Drejtorive Rajonale, dhe sa prej tyre jane aktualisht funksionale.
 - Numrin e familjeve me PAK qe rezultojne përfituese nga programet e strehimit, sipas llojit te programit, per vitin 2020-2021.
- Kerkese per te siguruar nje kopje te **Guides Metodologjike** te hartuar nga MSHMS, per te mbështetur Bashkitë për hartimin dhe zbatimin e planeve të tyre të veprimit për përfshirje të personave me aftësi të kufizuara, si dhe **listen e perditesuar te nëpunësve përgjegjës prane cdo ministrie të linjës**, te cilet kane pergjegjesine që të vënë në jetë aktivitetet e këtij plani dhe të dorëzojnë raportet e progresit për cdo sektor, si dhe përgjegjësitë e kopetencat e tyre formale të përfshira në përshkrimin detyrave të punës.
- Kerkese per informacion prane MSHMS lidhur me vleresimet qe jane bere mbi llojet e aktiviteteve dhe kostimin e tyre, në bazë të tipologjisë së shërbimeve drejt kategorive të ndryshme të personave me aftësi të kufizuara.

5. **Kerkese per MSHMS lidhur me** aktivitetet e informimit dhe ndërgjegjësimit për njohjen dhe përfitimin e të gjitha shërbimeve shëndetsore për personat me aftësi të kufizuara, të cilat ndikojnë në një masë të konsiderueshme për të patur një shëndet sa më të mirë të PAK, si dhe të aktivitetëve promocionale për parandalimin e shkaqeve që mund të sjellin aftësi të kufizuara tek fëmijët.
6. **Kerkese per MSHMS lidhur me** listen e pikave të kontaktit për çështjet që lidhen me personat me aftësi të kufizuara prane operatoreve DROSHKSH dhe NJV, me qëllim monitorimin e ofrimit të shërbimeve shëndetsore.

Për secilën nga masat e listuara, të miratuara në Planin Kombëtar të PAK për periudhën 2021-2025, lutem të përcaktoni statusin e zbatimit të masës në një shkallë nga 0% (nuk ka filluar puna) deri në 100% (masa raportohet e zbatuar plotësisht), si dhe përshkrimin e aktivitetëve të kryera për realizimin saj. Nëse ka një dokument, publikim, marrëveshje të miratuar në zbatim të masës, lutem të bashkëlidhni një kopje dhe/ose një link të dokumentit të publikuar.

Aneksi 6.2. Kërkesë për informacion pranë Ministrisë së Arsimit, Rinisë dhe Sporteve:

1. **Kerkese per te siguruar nje kopje te udhezimit/komunikimit qe MASR i ka derguar te gjitha Drejtorive Rajonale (DRAP) dhe Zyrave Vendore te arsimit parauniversitar (ZVAP), per fillimin e vitit te ri shkollor, ne menyre qe te informojne prinderit e interesuar dhe komunitetin per perparesite e arsimimit te femijëve me AK në arsimin gjithëpërfshirës. A është realizuar një fushatë vjetore në vitin 2022 për ndërgjegjësimin në bashkëpunim edhe me organizatat e shoqërisë civile, që synon të zgjerojë masën e njerëzve të informuar dhe ndërgjegjësuar lidhur me arsimin e fëmijëve me AK, me rastin e fillimit të vitit të ri shkollor?**
2. **Kerkese per informacion prane MARS lidhur me:**
 - (i) Bazën e perditesuar te të dhënave për fëmijët me aftësi të kufizuara në sistemin arsimor për vitin shkollor 2021-2022 dhe 2022-2023, të detajuara, sipas moshës, gjinisë, klasës, llojit të aftësisë së kufizuara apo vendbanimit dhe prejardhjes, si dhe të dhëna mbi llojin e shërbimit të nevojshëm mbështetës për çdo fëmijë,
 - (ii) Numrin e nxënësve me aftësi të kufizuara për të cilët janë hartuar planet edukative individuale gjatë një viti shkollor në nivel ZVAP/DRAP dhe në nivel kombëtar,
 - (iii) Numrin e nxënësve me AK që kanë nevojë për ta marrë transportin falas si dhe numrin e fëmijëve me aftësi të kufizuara që e përfitojnë këtë shërbim për vitin shkollor 2022-2023,
 - (iv) Vlerësimin e nevojave për burime didaktike për në mbështetje të edukimit të të gjitha kategorive të personave me aftësi të kufizuara në sistemin e përgjithshëm, si dhe të masës së përbushjes së nevojave dhe përgatitjes së burimeve didaktike të duhura për nxënësit me AK në të gjithë vendin për vitin shkollor 22-23,
 - (v) Zbatimin e standarteve të aksesueshmërisë për përfshirjen e fëmijëve me aftësi të kufizuara në kopshte dhe në shkolla, si dhe të dhëna mbi numrin dhe peshe specifike të ambienteve të peshatura plotësisht/pjesërisht për nevojat e fëmijëve me AK për vitin e ri shkollor 22-23 në nivel kombëtar.
 - (vi) Zbatimin e Plan Buxhetit Afatmesëm të MARS për periudhën 2021-2023, lidhur me planin kombëtar të veprimit për PAK për periudhën 21-25.

A ka MARS: (i) një metodologji për funksionimin e shkollave speciale si qendra burimore? (ii) Një marrëveshje bashkëpunimi me MSHMS lidhur me ndërveprimin ndërmjet komisioneve multidisiplinore të vlerësimit të arsimimit për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe Komisionit multidisiplinor të vlerësimit të AK?

A ka bere MARS: (i) një analizë/studim në nivel rajonesh lidhur me përputhshmërinë ndërmjet numrit aktual të mësuesve ndihmës, planeve edukative individuale të personalizuara dhe vendimeve të komisioneve multidisiplinore? (ii) një vlerësim të nevojave për burime didaktike për arsimin e të gjitha kategorive të personave me aftësi të kufizuara?

Cfare masash jane marre nga MARS per ngritjen e kapaciteteve të antarëve të komisioneve multidisiplinore arsimore në të gjithë vendin mbi Klasifikimin Ndërkombëtar të Funkcionimit (KNF) dhe mënyrat e bashkëveprimit me Komisionin multidisiplinor të vlerësimit të AK?

Aneksi 7. Treguesit e Performancës të Bashkisë Tiranë për personat me AK (faqja pasuese)

Down Syndrome
Albania

Bashkia Tirane - PAK	6M II 16	6M II 17	6M II 18	6M II 19	6M I 20	6M II 21
Persona me aftesi te kufizuar	20,012	20,276	20,893	21,359	21,333	20,658
Te paafte me perfitim kujdestarie	2,565	2,658	2,769	2,957	3,004	2,901
Pesha kujdestar/PAK	13%	13%	13%	14%	14%	14%
Persona te verber	1,687	1,725	1,732	1,813	1,800	1,758
Kujdestare - Pesha % ndaj totalit	30%	30%	29%	31%	31%	32%
PAK fizike mendore	5,182	5,378	5,641	5,931	6,044	5,807
Kujdestare - Pesha % ndaj totalit	25%	25%	25%	26%	26%	25%
Paraplegjik Tetraplegjik	797	801	847	894	903	869
Kujdestare - Pesha % ndaj totalit	99%	99%	98%	99%	99%	99%
Invalide pune	12,346	12,372	12,673	12,721	12,586	12,224

Bashkia Tirane - Arsimi	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
GJITHSEJ FEMIJE TE RREGJISTRUAR	93,795	108,557	101,430	112,937	101,390	102,421
Cerdhe	3,168	3,079	3,079	3,756	3,972	4,206
Kopshte	9,449	12,488	11,927	9,993	7,013	7,420
Shkolla gjithsej	81,178	92,990	86,424	94,225	90,405	90,795
FEMIJE ME AFTESI TE KUFIZUAR	840	841				1,066
Cerdhe	35	35				76
Kopshte	87	83				49
Shkolla gjithsej	718	723				941
Pesha e PAK ndaj totalit %	0.90%	0.80%				1.00%

Bashkia Tirane - PAK ne Cerdhe	6M I 18	6M I 19	6M I 20	6M I 21	6M II 21	6M I 22
Gjithsej Cerdhet	62	99	69	56	64	100
Autike	16	11	12	9	8	14
Dyshuar per autizem	16	26	20	28	21	32
Sindroma Down	4	3	2	4		1
Zhvillim te vonshem mendor	7	10		3		19
Probleme me degjimin-shikimin, fizike, gjuhesore	12	30	8	4	12	27
Te tjera (p.sh. vonesa psiko-motore, encefalopati,	7	19	21	8	3	7

Bashkia Tirane - PAK ne Kopshte	6M I 18	6M I 19	6M I 20	6M I 21	6M II 21	6M I 22
Gjithsej Kopshtet	44	125	103	123	150	184
Autike(dhe te dyshuar)	30	67	55	74	86	93
Sindroma Down	5	5	8	3		5
Prapambetje mendore(dhe te dyshuar)	3	11	15	12	14	18
Probleme me degjimin-shikimin, fizike, gjuhesore(4	17	14	19	26	35
Te tjera(encefalit cerebral, disleksi, hiperaktivitet, p	2	25	11	15	24	33

Bashkia Tirane - Rimbursime	Dhjetor 17	Dhjetor 18	Dhjetor 19	Dhjetor 20	Dhjetor 21	Qershor22
CERDHE	322	144	133	123	163	189
Ndihme ekonomike		32	36		11	18
Prind me aftesi te kufizuar			29			30
Femije me aftesi te kufizuar	10	11	19			12
KOPSHTE	400	265	289	325	390	420
Ndihme ekonomike	98	57	63	44		56
Prind me aftesi te kufizuar			73	56		54
Femije me aftesi te kufizuar		46	58	52	63	73

Bashkia Tirane - Punesimi	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2020	Viti 2021
Oferta pune		600	450	1088
Te punesuar gjithsej		153	68	676
Persona me aftesi te kufizuar (PAK)			6	10
Pesha PAK ndaj total te punesuar			8.80%	1.50%

37

Me mbështetjen financiare të Zyrës së Marrëdhënieve me Publikun të Ambasadës së SHBA në Tiranë.

Aneksi 8. Treguesit e Performances ne Programin e Buxhetimit Afatmesem 2022-2025

Treguesit e Performancës në nivel Qëllimi	2021	2022	2023	2024	2025
	Buxheti	Buxheti	Parashikimi	Parashikimi	Parashikimi
Raporti i personave me aftesi te kufizuar që komisjonohen dhe përfitojnë nga programi i aftësisë së kufizuar.	70%	70%	75%	80%	85%
Aksesi në paketën bazë të shërbimeve të perkujdesit social për individët në nevojë	trend rrites	0.5%	1%	2%	5%
% e personave me aftesi te kufizuar qe jane komisionuar permes sistemimit te menaxhimit te informacionit	60%	65%	70%	75%	80%
Numri i personave me aftesi te kufizuar qe perfitojne sherbime sociale ne qendrat rezidenciale publike	190	190	180	170	
% e vajzave me aftesi te kufizuar qe perfitojne sherbime sociale ne qendrat rezidenciale dhe ditore	40%	45%	50%	55%	60%
Numri i individeve rome dhe egjiptjane qe perfitojne sherbimet sociale ne qendrat rezidenciale publike	1000	140	130	120	110
Numri i grave dhe vajzave qe perfitojne sherbime socialenga qendrat rezidenciale publike	25	25	23	21	19
Numri i femijeve qe perfitojne sherbime sociale nga qendrat rezidenciale publike	170	85	90	93	95
Numri i te moshuarve qe perfitojne sherbime sociale nga qendrat rezidenciale publike	380	116	120	125	130
Grant i menjehershëm për familje që kanë nevojë për PAK, jetime, ose familje ROME dhe Egjiptiane		25	25	25	25
Punësim i punëkerkues të papunë me aftesi të kufizuar (nga ndërmjetesi dhe nxitja se punesimit)		32	52	54	56

Aneksi 9. Workshop me PAK dhe OPAK

Tabela ne excel